
RAZŠIRJENI ENERGETSKI PREGLED

Vrtec Jelka – enota Palčki

Lavričeva ulica 5a

Naročnik:
Mestna občina Ljubljana

Izdelovalec:
ŠLIBAR INŽENIRING svetovanje d.o.o.

Št. projekta: 104-3/16

Datum izdelave: november 2016

PROJEKT št. 104-3/16

Naziv projekta:	Razširjen energetski pregled – Vrtec Jelka – enota Palčki
Faza projekta:	končno poročilo
Naročnik:	 Mestna občina Ljubljana Mestni trg 1, 1000 Ljubljana
Odgovorna oseba naročnika:	Zoran Janković, župan
Kontaktna oseba naročnika	Alenka Loose, energetska upravljavka MOL
Izdelovalec:	ŠLIBAR INŽENIRING svetovanje d.o.o. Motnica 17 1236 Trzin
Odgovorna oseba izdelovalca:	Janez Šlibar, univ dipl. inž. str.
Datum izdelave:	november 2016

KAZALO VSEBINE

0	Povzetek za poslovno določanje	7
0.1	Pomen oskrbe z energijo.....	7
0.2	Struktura porabe in stroškov za energijo in vodo.....	7
0.3	Možni prihranki in potrebna vlaganja	8
0.3.1	Predlagani scenarij ukrepov	10
0.4	Energetski kazalniki pred in po izvedbi ukrepov.....	11
0.4.1	Energetski kazalniki pred izvedbo ukrepov	11
0.4.2	Energetski kazalniki po izvedbi ukrepov	12
0.5	Napotki za izvedbo ukrepov.....	13
0.5.1	Organizacijski ukrepi.....	13
0.5.2	Investicijski ukrepi	13
0.6	Možni viri financiranja	14
1	Namen in cilji energetskega pregleda	16
2	Uvod	18
2.1	Opis dejavnosti v stavbi	18
2.2	Razporeditev stavb in osnovni gradbeni in tehnični podatki	18
2.2.1	Prostorska razporeditev stavb z označeno namembnosti stavb	18
2.2.2	Relevantni pogoji za izvedbo investicijskih ukrepov.....	19
2.2.3	Osnovni gradbeni in tehnični podatki o stavbi	20
2.3	Klimatski podatki za lokacijo stavbe.....	20
2.4	Skupna poraba energije in stroški	23
2.4.1	Poraba energentov v letu 2015	23
2.4.2	Povprečna poraba energentov v referenčnem obdobju 2013 - 2015	24
2.5	Stanje toplotnega ugodja v stavbi	24
3	Shema upravljanja s stavbo	26
3.1	Razmerje med naročnikom energetskega pregleda, lastnikom stavbe, uporabnikom, najemnikom in upravnikom stavbe	26
3.2	Shema denarnih tokov na področju obratovalnih stroškov	26
3.3	Shema denarnih tokov in procesa odločanja na področju investiranja v URE	26
3.4	Potek nadzora nad rabo energije in stroški	27
3.5	Motivacija za URE pri vseh udeleženihih akterjih	27
3.6	Raven promoviranja URE	27
4	Oskrba in raba energije.....	28
4.1	Električna energija	28
4.1.1	Poraba električne energije	28
4.1.2	Cena električne energije.....	29
4.2	Toplotna energija.....	29
4.2.1	Poraba toplotne energije.....	29
4.2.2	Cena toplotne energije	30
4.2.3	Normirana raba toplotne energije.....	31
4.3	Voda	31
4.3.1	Poraba vode	31
4.3.2	Cena vode.....	32
4.4	Zanesljivost oskrbe glede energetskih virov.....	33
4.5	Zanesljivost oskrbe glede dotrajanosti opreme.....	33
5	Pregled naprav za pretvorbo energije.....	34

5.1	Ogrevalni sistem	34
5.2	Sistem za oskrbo s toplo vodo.....	35
5.3	Sistem za oskrbo s hladno vodo	35
5.4	Elektroenergetski sistem in porabniki	35
6	Pregled rabe končne energije	37
6.1	Ovoj stavbe	37
6.2	Električni aparati.....	37
6.3	Razsvetljava	38
6.4	Prezračevanje in klimatizacija	38
6.5	Razdelitev porabe energije	39
7	Oskrba z energijo.....	40
7.1	Revizija pogodb o dobavi energije	40
7.2	Električna energija	40
7.3	Ogrevanje	40
7.4	Voda	40
8	Analiza energetskih tokov v stavbi	41
8.1	Potrebna toplota za ogrevanje stavbe – obstoječe stanje	41
8.1.1	Transmisijske izgube.....	42
8.1.2	Izgube zaradi prezračevanja	43
8.1.3	Toplotni dobitki	43
9	Ocena energetsko varčevalnih potencialov	45
9.1	Ovoj stavbe.....	45
9.1.1	Investicijski ukrepi na ovoju stavbe – predvideni ukrepi	45
9.1.2	Transmisijske izgube – stanje po izvedbi ukrepov	46
9.2	Toplota za ogrevanje.....	46
9.2.1	Vgradnja termostatskih ventilov	47
9.3	Pregled rabe električne energije	47
9.3.1	Sanacija razsvetljave.....	47
10	Organizacijski ukrepi.....	48
10.1	Vgradnja sistema ciljnega spremljanja rabe energije	48
11	Ocena izvedljivosti investicijskih ukrepov	49
11.1	Potrebna investicijska sredstva, možni prihranki energije in čas vračila.....	49
11.1.1	Sanacija ovoja stavbe.....	49
11.1.2	Sanacija razsvetljave	49
11.1.3	Vgradnja termostatskih ventilov	49
12	Viri in literatura	50

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Letna poraba in strošek energije za leto 2015.....	7
Preglednica 2: Raba toplotne in električne energije za leta 2013 do 2015.....	8
Preglednica 3: Povzetek posameznih ukrepov	8
Preglednica 4: Povzetek ukrepov - scenarij 1	9
Preglednica 5: Povzetek ukrepov - scenarij 2	9
Preglednica 6: Povzetek ukrepov – scenarij 3	9
Preglednica 7: Učinek predlaganega scenarija	10
Preglednica 8: Tlorisne dimenzije stavbe	20

Preglednica 9: Osnovni klimatski podatki.....	21
Preglednica 10: Poraba energentov v letu 2015	23
Preglednica 11: Poraba energentov v 2013 – 2015.....	24
Preglednica 12: Specifična raba energentov glede na površino.....	24
Preglednica 13: Temperaturni primanjkljaj v letih 2013 - 2015.....	31
Preglednica 14: Električni porabniki po segmentih	37
Preglednica 15: Povzetek popisa razsvetljave	38
Preglednica 16: Razdelitev porabe energije	39
Preglednica 17: Toplotne karakteristike konstrukcij	43
Preglednica 18: Toplotne prehodnosti konstrukcij in primerjava z zahtevami iz PURES-a.....	45
Preglednica 19: Toplotne karakteristike konstrukcij in primerjava z zahtevami PURES po sanaciji	46

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Porazdelitev stroškov za energijo in vodo (grafikon levo); emisije CO ₂ v letu 2015 (grafikon desno)	7
Grafikon 2: Delež stroškov za energente v letu 2015	23
Grafikon 3: Delež emisij CO ₂ za leto 2015	23
Grafikon 4: Letna poraba električne energije.....	28
Grafikon 5: Mesečna poraba električne energije	28
Grafikon 6: Specifična cena električne energije po letih	29
Grafikon 7: Letna poraba toplotne energije	30
Grafikon 8: Mesečna poraba toplotne energije	30
Grafikon 9: Specifična cena toplotne energije po letih	31
Grafikon 10: Letna poraba vode	32
Grafikon 11: Mesečna poraba vode	32
Grafikon 12: Specifična cena vode po letih	33
Grafikon 13: Bilanca toplotnih izgub in dobitkov	42
Grafikon 14: Transmisijske toplotne izgube	42
Grafikon 15: Prezračevalne izgube	43
Grafikon 16: Notranji dobitki.....	44
Grafikon 17: Dobitki sončnega sevanja	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Poraba toplotne energije pred predlaganimi ukrepi.....	11
Slika 2: Dovedena energija za delovanje stavbe pred predlaganimi ukrepi.....	11
Slika 3: Emisije CO ₂ pred predlaganimi ukrepi	11
Slika 4: Poraba toplotne energije po izvedbi predlaganih ukrepov.....	12
Slika 5: Dovedena energija za delovanje stavbe po izvedbi predlaganih ukrepov.....	12
Slika 6: Emisije CO ₂ po izvedbi predlaganih ukrepov.....	12
Slika 7: Postopek izvedbe posameznih ukrepov.....	14
Slika 8: Potek doseganja učinkovitejše rabe energije.....	16
Slika 9: Ortofoto posnetek stavbe	18
Slika 10: Varovana območja narave	19
Slika 11: Kulturna dediščina.....	19
Slika 12: Povprečna temperatura zraka 1971 - 2000.....	21

Slika 13: Povprečno trajanje ogrevalne sezone 1971/72 – 2000/01 in povprečni temperaturni primanjkljaj 1971-2001	22
Slika 14: Področje ugodja glede na temperaturo zraka in aktivnost	25
Slika 15: Shema naročanja in izvedbe storitev na področju obratovalnih stroškov	26
Slika 16: Shema investicij	27
Slika 17: Razdelilnik ogrevanja (levo) in spiralni prenosnik toplote (desno)	34
Slika 18: Radiator z navadnim ventilom (levo) in s termostatskim ventilom (desno)	34
Slika 19: Hranilnik toplote	35
Slika 20: Zunanji izgled vrtca	37
Slika 21: Konvektomat (levo), pomivalni stroj (sredina) in električna pečica (desno)	38
Slika 22: Cevne fluo sijalke (levo) in kompaktna fluo sijalka (desno)	38
Slika 23: Odvodna napa (levo) in klimatska split enota (desno)	39
Slika 24: Energetska bilanca stavbe	41

PRILOGE

Priloga 1: Osnovni podatki o stavbi

Priloga 2: Pregled možnih ukrepov zmanjšanja stroškov za energijo

Priloga 2.1: Organizacijski ukrepi

Priloga 2.2: Investicijski ukrepi

Priloga 3: Grobi opis sklopov sanacije zunanjega ovoja

Priloga 4: Gradbena fizika

0 POVZETEK ZA POSLOVNO DOLOČANJE

0.1 Pomen oskrbe z energijo

V vsaki poslovni ali stanovanjski stavbi morajo biti zagotovljeni primerni kakovostni bivalni oziroma delovni pogoji za uporabnike. Doseganje določenega ugodja in izpolnjevanja drugih zahtev (npr. opremljenost stavbe z določenimi napravami, sanitarno toplo vodo, povezave za prenos podatkov itd.) je povezano z rabo energije. Kolikšna je raba energije v stavbi za posamezne potrebe, je odvisno od same stavbe, integriranih naprav ter od potreb, zahtev in obnašanja uporabnikov. Prevelika poraba energije se odraža v večjih stroških, hkrati pa pomeni tudi negativen vpliv na okolico. V energetskem pregledu objekta so zbrani podatki o rabi posameznih vrst energije za različne namene ter stroški zanjo. Hkrati je s pomočjo kazalcev rabe energije prikazano, kje je raba večja kot v primerljivih stavbah. Podani so možni ukrepi in ocena vlaganj za njihovo izvedbo.

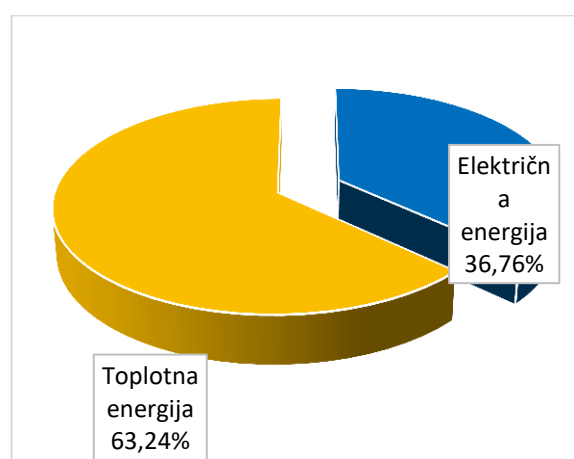
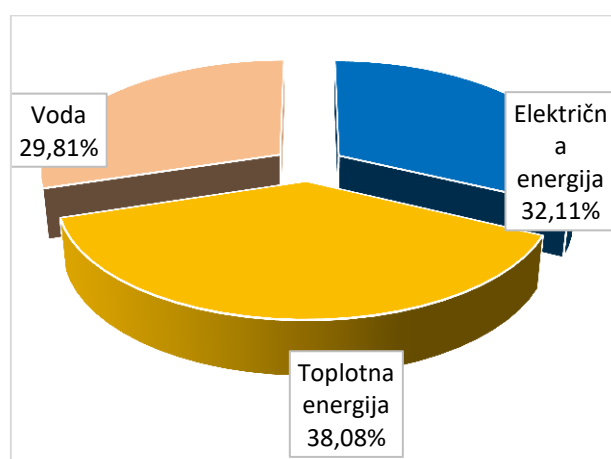
0.2 Struktura porabe in stroškov za energijo in vodo

V spodnji preglednici je za leto 2015 prikazana raba energije in stroškov za energente ter količina CO₂, ki je nastala pri porabi energentov. Poleg tega je v zadnjem stolpcu zapisana vrednost specifičnega stroška toplotne in električne energije. Poraba toplotne in električne energije je prikazana v kWh, poraba vode je prikazana v m³.

V letu 2015 se je v stavbi porabilo skupaj 133.961 kWh. Poraba toplotne energije (daljinska toplota) je znašala 97.100 kWh. Poraba električne energije je znašala 36.861 kWh. V objektu je bilo leta 2015 za delovanje porabljenih 1.269 m³ vode.

Preglednica 1: Letna poraba in strošek energije za leto 2015

	poraba	enota	delež [%]	strošek [€]	delež [%]	CO ₂ [kg]	CO ₂ [%]	€/MWh
električna energija	36.861	kWh	27,52	5.622	32,11	18.062	36,76	152,52
toplotna energija	97.100	kWh	72,48	6.668	38,08	31.072	63,24	68,67
voda	1.269	m ³		5.219	29,81			
SKUPAJ	133.961	kWh						
	1.269	m³	17.509			49.134		

Grafikon 1: Porazdelitev stroškov za energijo in vodo (grafikon levo); emisije CO₂ v letu 2015 (grafikon desno)

V preglednici v nadaljevanju je zbrana raba energentov za obdobje od 2013 do 2015. V danem referenčnem obdobju je bila poraba električne energije 35,8 MWh/leto, poraba toplotne energije 91,5 MWh/leto in poraba vode 1.157 m³/leto.

Kondicionirana površina stavbe znaša 720 m². Izračunano energijsko število za ogrevanje stavbe (normirana raba) znaša 132,42 kWh/m², energijsko število za delovanje stavbe (normirana raba) znaša 182,22 kWh/m², emisije CO₂ znašajo 66,77 kg/m². Vrednost energijskega števila je pod kritično vrednostjo (240 kWh/m²), vendar vseeno presega priporočeno (80 kWh/m²).

Preglednica 2: Raba toplotne in električne energije za leta 2013 do 2015

	električna energija [kWh]	toplotna energija [kWh]	voda [m ³]	skupaj [kWh]
2013	35.415	98.246	986	133.661
2014	35.297	79.315	1.215	114.612
2015	36.861	97.100	1.269	133.961
povprečje	35.858	91.554	1.157	127.411

0.3 Možni prihranki in potrebna vlaganja

V spodnji preglednici je prikazan povzetek posameznih ukrepov za zmanjšanje rabe energije. Povzetek je narejen za vse ukrepe. V sklopu razširjenega energetskega pregleda so bili opredeljeni trije (3) scenariji izvedbe ukrepov za učinkovito rabo energije v stavbi:

- scenarij 1: izvedba ukrepov z vračilno dobo krajšo od 6 let,
- scenarij 2: izvedba ukrepov vgradnja sistema za ciljno spremljanje rabe energije, toplotna izolacija fasade, zamenjava neustreznega stavbnega pohištva, toplotna izolacija strehe in vgradnja termostatskih ventilov (organizacijski ukrep 1, investicijski ukrep 1,2,3,4),
- scenarij 3: izvedba vseh predvidenih ukrepov (organizacijski ukrep 1, investicijski ukrep 1,2,3,4,5).

Preglednica 3: Povzetek posameznih ukrepov

št.	opis ukrepa	možni letni prihranki				investicija €	vračilna doba [let]
		kWh		€			
		TE	EE	TE	EE		
Organizacijski ukrepi							
1	Vgradnja sistema za ciljno spremljanje rabe energije	3.437	0	233	0	2.500	10,73
Investicijski ukrepi							
1	Toplotna izolacija fasade	16.491	0	1.118	0	28.308	25,33
2	Zamenjava neustreznega stavbnega pohištva	3.025	0	205	0	14.025	68,41
3	Toplotna izolacija strehe	15.804	0	1.071	0	12.540	11,71
4	Vgradnja termostatskih ventilov	2.750	0	186	0	1.650	8,85
5	Sanacija razsvetljave	0	1.922	0	308	7.200	23,86

Preglednica 4: Povzetek ukrepov - scenarij 1

Scenarij 1 – izvedba ukrepov z vračilno dobo krajšo od 6 let			% prihranka od skupne vrednosti
letni prihranek električne energije	/	kWh	/
letni prihranek toplotne energije za ogrevanje	/	kWh	/
letni prihranek vode	/	m ³	/
skupno zmanjšanje emisij CO ₂	/	kg	/
skupno zmanjšanje stroškov na leto	/	€	/
skupni znesek potrebnih investicij	/	€	
povprečni vračilni rok	/	let	

Najkrajša vračilna doba na obravnavanem objektu je 8,85 let in sicer za izvedbo investicijskega ukrepa Vgradnja termostatskih ventilov.

Preglednica 5: Povzetek ukrepov - scenarij 2

Scenarij 2 – izvedba ukrepov _organizacijski ukrep 1, investicijski ukrep 1,2,3,4			% prihranka od skupne vrednosti
letni prihranek električne energije	0	kWh	0
letni prihranek toplotne energije za ogrevanje	33.659	kWh	35,03
letni prihranek vode	/	m ³	/
skupno zmanjšanje emisij CO ₂	10.771	kg	22,4
skupno zmanjšanje stroškov na leto	2.281	€	18,87
skupni znesek potrebnih investicij	59.023	€	
povprečni vračilni rok	25,87	let	

Preglednica 6: Povzetek ukrepov – scenarij 3

Scenarij 3 – izvedba ukrepov _organizacijski ukrep 1, investicijski ukrep 1,2,3,4,5			% prihranka od skupne vrednosti
letni prihranek električne energije	1.922	kWh	5,36
letni prihranek toplotne energije za ogrevanje	33.659	kWh	35,30
letni prihranek vode	/	m ³	/
skupno zmanjšanje emisij CO ₂	11.713	kg	24,36
skupno zmanjšanje stroškov na leto	2.583	€	21,36
skupni znesek potrebnih investicij	66.223	€	
povprečni vračilni rok	25,64	let	

0.3.1 Predlagani scenarij ukrepov

Predlagani scenariji ukrepov so lahko opredeljeni kot:

- A. Optimalni scenarij, kjer nabor ukrepov vključuje celovito energetsko prenovo oz. usklajeno izvedbo ukrepov učinkovite rabe energije na ovoj stavbe in na stavbnih tehničnih sistemih na način, da se, kolikor je to mogoče, izkoristi ves ekonomsko upravičeni potencial za energetsko prenovo.
- B. Optimalni scenarij kjer nabor ukrepov, ne vključujejo celovite energetske prenove na način, da se, kolikor je to mogoče, izkoristi ves ekonomsko upravičeni potencial za energetsko prenovo.

Ukrep, ki je predstavljen kot optimalni ukrep (torej lahko A ali B odvisno od objekta), je tudi ukrep katerega v nadaljevanju podrobneje predstavljamo.

V primeru obravnavane stavbe je optimalni scenarij, po postavki A, Scenarij 2, ki predstavlja izvedbo naslednjih ukrepov:

- organizacijski ukrep:
  - o vgradnja sistema za ciljno spremljanje rabe energije,
- investicijski ukrep:
  - o toplotna izolacija fasade,
  - o zamenjava neustreznega stavbnega pohištva,
  - o toplotna izolacija strehe,
  - o vgradnja termostatskih ventilov.

Z izvedbo navedenih ukrepov bodo doseženi prihranki pri porabi toplotne energije, s čimer se bodo zmanjšali stroški za dobavo energentov in emisije CO₂. V spodnji preglednici so zbrani predvideni prihranki predlaganih ukrepov znotraj scenarija 2.

Preglednica 7: Učinek predlaganega scenarija

	električna energija [kWh]	toplotna energija [kWh]	prihranek [€]	emisije CO ₂ [kg]
prihranek	0	33.659	2.281	10.771

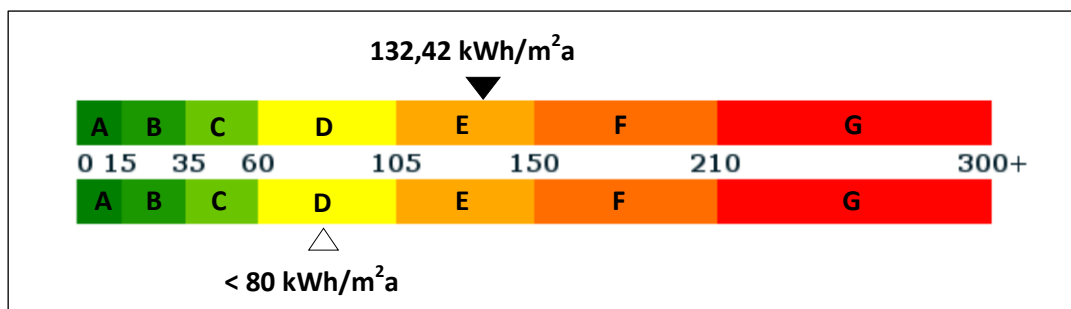
Skupni strošek investicij znaša 59.023 €, vračilna doba znaša 25,87 let.

0.4 Energetski kazalniki pred in po izvedbi ukrepov

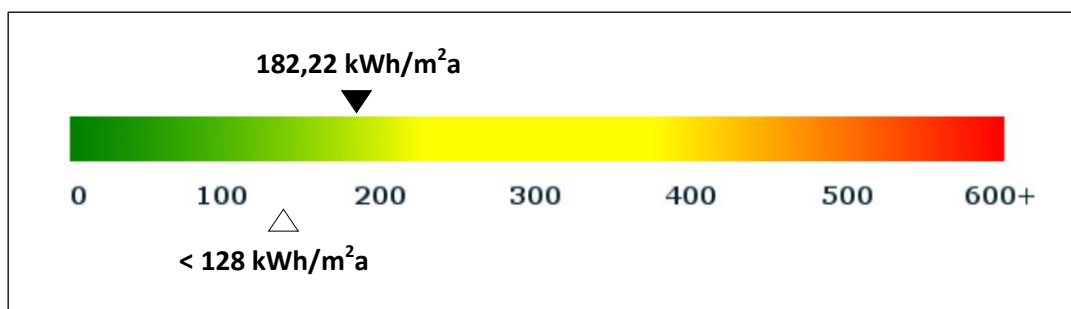
Javne stavbe morajo biti v skladu z Energetskim zakonom (EZ-1) in Pravilnikom o metodologiji izdelave in izdaji energetskih izkaznic stavb opremljene z energetsko izkaznico, ki izkazuje razred v katerega se posamezna stavba uvršča.

0.4.1 Energetski kazalniki pred izvedbo ukrepov

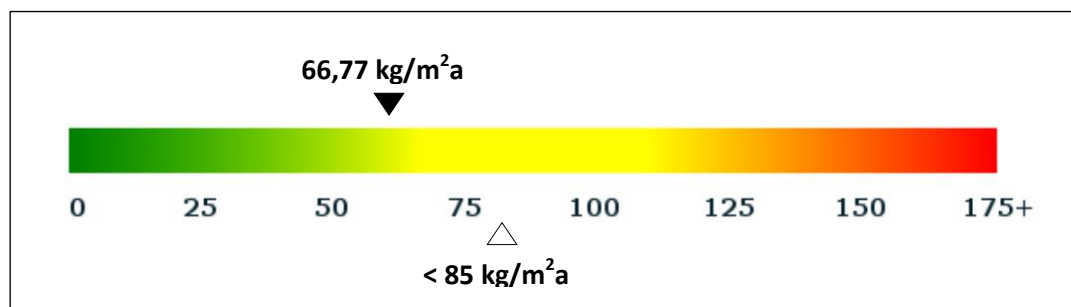
S črno puščico je označeno trenutno stanje stavbe, z belo pa priporočene vrednosti za javne objekte.

Slika 1: Poraba toplotne energije pred predlaganimi ukrepi

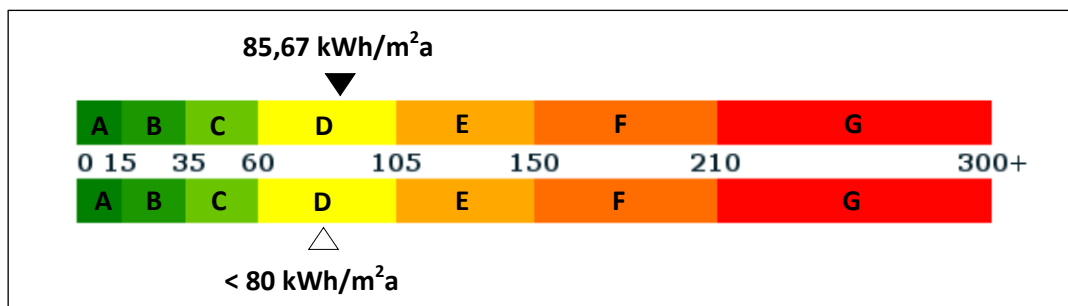
Slika 2: Dovedena energija za delovanje stavbe pred predlaganimi ukrepi

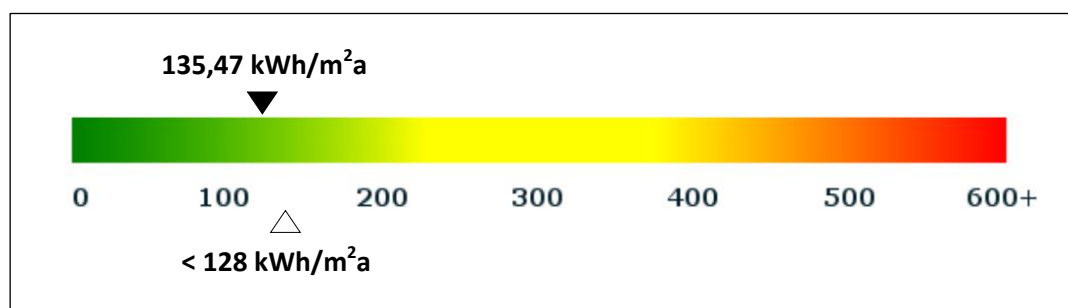
Slika 3: Emisije CO₂ pred predlaganimi ukrepi

0.4.2 Energetski kazalniki po izvedbi ukrepov

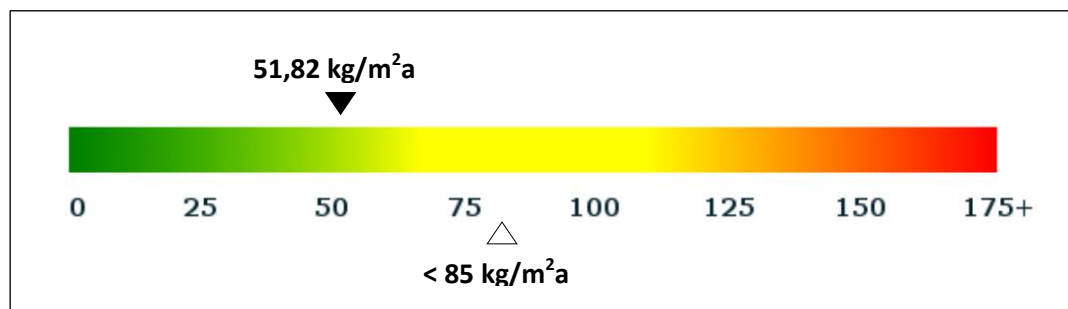
S črno puščico je označeno predvideno stanje stavbe po izvedenih predlaganih ukrepih, z belo pa priporočene vrednosti za javne objekte.

Slika 4: Poraba toplotne energije po izvedbi predlaganih ukrepov

Slika 5: Dovedena energija za delovanje stavbe po izvedbi predlaganih ukrepov

Slika 6: Emisije CO₂ po izvedbi predlaganih ukrepov

0.5 Napotki za izvedbo ukrepov

Izvajanje ukrepov opredeljenih na podlagi energetskega pregleda je odvisno v veliki meri od vodstva ustanove/organizacije. Za izvedbo ukrepov je potrebna strokovno usposobljena oseba (energetski upravljaivec). V kolikor ustanova/organizacija ne razpolaga s takšno osebo, se lahko najame ustreznega zunanje izvajalca, ki bo zadolžen za doseganje energetske učinkovitosti stavbe. Ključnega pomena pri izvajanju energetskega vodenja je sodelovanje odgovornih oseb v ustanovi/organizaciji z energetskim upravljavcem.

0.5.1 Organizacijski ukrepi

Z organizacijskimi ukrepi je možno z razmeroma nizkimi stroški prihraniti precejšno količino energije. Izvedba organizacijskih ukrepov predstavlja prvi korak k učinkoviti rabi energije v stavbah, in je osnova za vse nadaljnje investicijske ukrepe.

V predmetnem dokumentu je opredeljen en organizacijski ukrep, in sicer vzpostavitev energetskega upravljanja objekta ter implementacija merilne opreme (v potrebnem obsegu) s pripadajočo krmilno-komunikacijsko tehnologijo, za spremljanje obratovanja in rabe energije.

0.5.2 Investicijski ukrepi

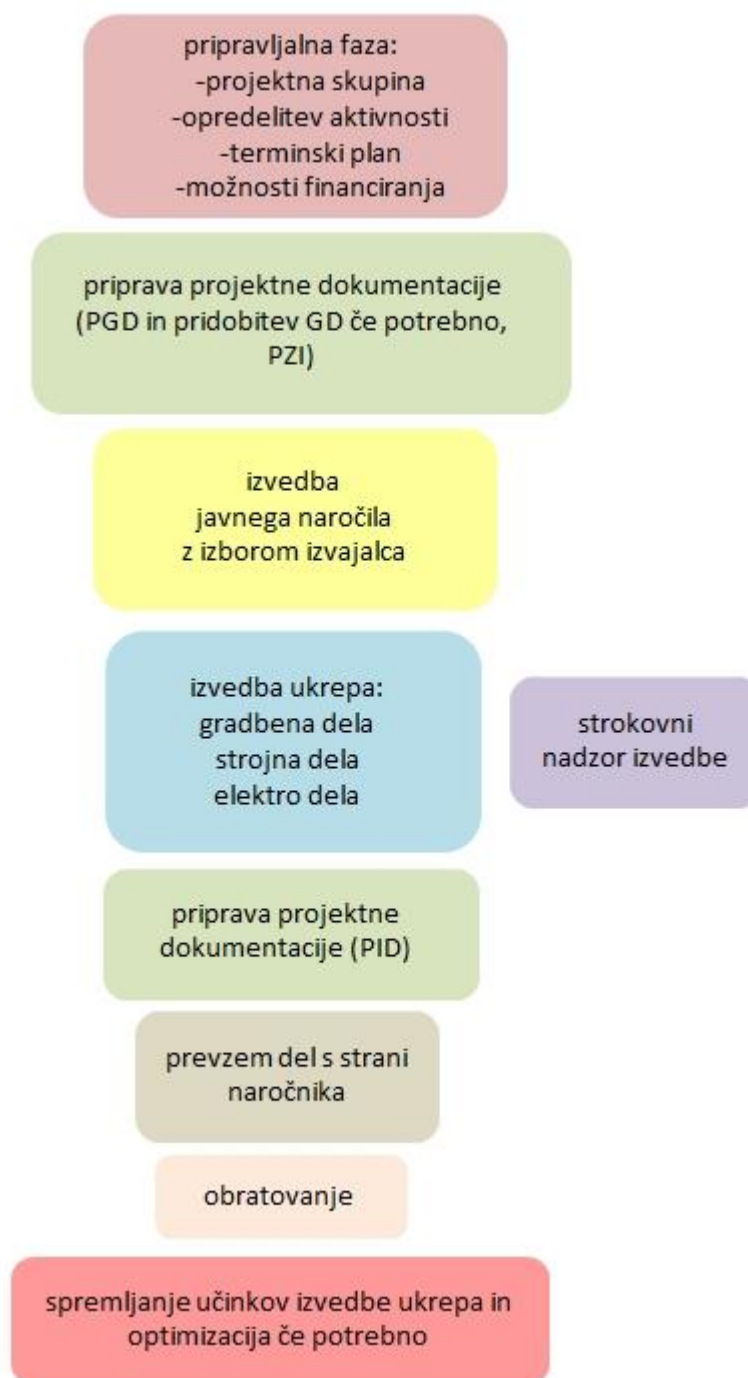
Investicijski ukrepi so običajno povezani z večjimi stroški. Glede na stroške potrebe za izvedbo investicijskih ukrepov, lahko le-te delimo na:

- ukrepe, ki se nanašajo na enostavnejša dela, ki jih lahko v sklopu rednih ali izrednih vzdrževalnih del opravi vzdrževalec sam (npr. zamenjava termostatskega ventila, zamenjava kotlička za splakovanje...),
- ukrepe, za katere ni potrebno izdelati dodatne dokumentacije (npr. projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja, projekt za izvedbo del,...) - naročilo se lahko odda na podlagi popisa del v energetskem pregledu,
- ukrepe, za katere je predhodno potrebno izdelati projektno dokumentacijo, na podlagi katere se izvede ukrep.

Ko se izbere najustreznejši scenarij investicijskih ukrepov, naj se za izvedbo vsakega posameznega ukrepa izvede ustrezna pripravljalna faza, v kateri naj se opredeli vse aktivnosti potrebne za izvedbo (npr. priprava projekte dokumentacije, pridobitev gradbenega dovoljenja, izvedba javnega naročila za gradbena dela, izbira strokovnega nadzora – gradbeni nadzor, strojni nadzor, elektro nadzor, oblikovanje projektne skupine, ki bo skrbela za izvedbo ukrepa,...), podrobni terminski plan ter preuči možnosti financiranja ukrepa.

Po zaključku izvedbe posameznega ukrepa, naj se zagotovi spremljanje rezultatov/učinkov izvedbe ukrepa in v kolikor pričakovani rezultati/učinki niso doseženi naj se preuči možnosti za optimizacijo rezultatov/učinkov.

Za lažje razumevanje, kako pristopiti k izvajanju investicijskega ukrepa, so v spodnji sliki prikazani načelni koraki izvedbe ukrepa.

Slika 7: Postopek izvedbe posameznih ukrepov

0.6 Možni viri financiranja

Za vsak projekt je pred izvajanjem treba pregledati možnosti za pridobitev nepovratnih sredstev prek različnih razpisov v Republiki Sloveniji, možnosti črpanja sredstev iz evropskih skladov, ugodnega kreditiranja (EKO Sklad) ter ostalih potencialnih virov financiranja (ESCO model pogodbenišтва, javno-zasebno partnerstvo, ipd).

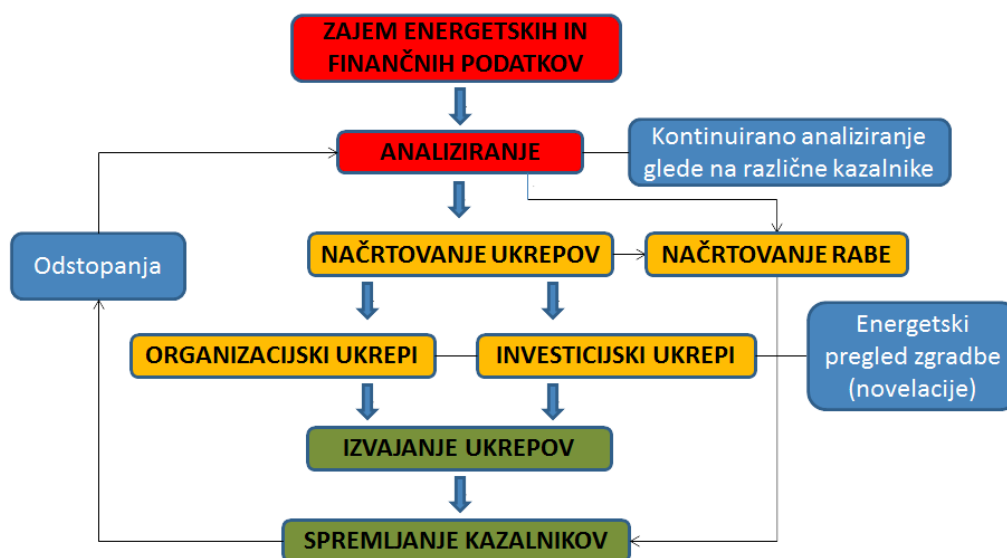
Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 je strateški izvedbeni dokument, ki bo podlaga za črpanje 3,2 milijarde evrov razpoložljivih sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Evropskega socialnega sklada (ESS) in Kohezijskega sklada (KS) v obdobju 2014-2020. V okviru četrtega tematskega cilja "trajnostna raba, proizvodnja energije in pametna omrežja" bodo podprte naslednje prednostne naložbe:

- podpora energetske učinkovitosti in uporabi obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi vključno v javnih stavbah in stanovanjskem sektorju,
- spodbujanje proizvodnje in distribucije energije, ki izvira iz obnovljivih virov,
- razvoj in uporaba pametnih distribucijskih sistemov, ki delujejo pri nizkih in srednjih napetostih,
- spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za mestna območja, vključno s spodbujanjem trajnostne multimodalne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi.

V okviru tematskega cilja bo največ sredstev namenjeno spodbujanju naložb v energetske sanacije stavb, ki predstavlja velik potencial za zmanjšanje rabe energije.

1 NAMEN IN CILJI ENERGETSKEGA PREGLEDA

Energetski pregled vsebuje pregled, poročilo in analizo energetskih tokov v obravnavani stavbi s ciljem razumevanja dinamike energetskega sistema stavbe. Izvaja se z namenom iskanja priložnosti za zmanjševanje potrebnih energijskih vložkov v sistem ob ohranjanju oziroma izboljšanju energetskih storitev. Opredeli se prioritete glede izboljšanja energetske učinkovitosti, po vrstnem redu od najnižjih do najvišjih stroškov za enoto prihranka energije oziroma stroška za energetske storitve.

Slika 8: Potek doseganja učinkovitejše rabe energije

Za boljši pregled nad stanjem oskrbe in rabe energije v stavbah je potrebna celovita analiza energetskega stanja in upravljanja z energijo, ki zajema:

- analizo rabe energije po posameznih energentih,
- pregled stanja stavbe in glavnih porabnikov energije,
- analizo organiziranosti upravljanja z energijo,
- način uporabe stavbe, bivalno ugodje,
- analizo toplotnih tokov v stavbi.

Za oceno dejanskega energetskega stanja objekta je potrebno:

- izvesti ogled stavbe in ugotoviti trenutno stanje stavbe,
- izvesti pregled letne rabe energije v stavbi za vsaj triletno obdobje,
- izvesti pregled stroškov za energijo za vsaj triletno obdobje ter
- izdelati elaborat gradbene fizike.

Na podlagi celovite analize je mogoče za obravnavano stavbo doseči osnovne cilje:

- pregled nad vso rabo in stroški za energijo,
- energijsko varčevalne potenciale,
- manjše obremenjevanje okolja,
- seznam investicij v ukrepe URE,
- preudaren in celovit pristop k izvedbi ukrepom na področju URE,
- osveščanje uporabnikov stavbe o ukrepih URE.

Velika večina stavb, predvsem starejših, ima velik potencial za zmanjšanje rabe toplotne in električne energije ter vode.

Že s preprostimi ukrepi, učinkovitejšo organizacijo dela in primerno ozaveščenostjo uporabnikov stavbe lahko brez večjih investicij dosežemo do 5 % nižjo porabo energije. Z ustreznimi tehnično investicijskimi ukrepi pa lahko rabo energije zmanjšamo tudi do 50 %.

Z energetskim pregledom se določi energetsko neučinkovita mesta in nakaže možnosti za njihovo prenovo. Služil bo lahko tudi kot podlaga morebitnim pogodbam o izvajanju ukrepov učinkovite rabe energije z implementacijo določenih sodobnih tehnologij ali pogodbene dobave energije s strani tretje osebe.

Energetski pregled je izdelan v skladu s Pravilnikom o metodologiji za izdelavo in vsebini energetskega pregleda (Ur. l. RS, št. 41/16), metodologijo izvedbe energetskega pregleda (Ministrstvo za okolje in prostor, april 2007), Navodili za delo posredniških organov in upravičencev pri ukrepu energetske prenove stavb javnega sektorja (Ministrstvo za infrastrukturo, september 2016) in Navodili in tehničnimi usmeritvami za energetsko prenovo javnih stavb (Ministrstvo za infrastrukturo, april 2016).

Podatki o energentih – dobaviteljih, porabi in stroških – so bili pridobljeni na podlagi računov izstavljenih s strani dobaviteljev energentov iz energetskega knjigovodstva. Ostali podatki, ki se vezani na samo delovanje in stanje stavbe, so bili pridobljeni z ogledi in razgovori. Podatki o objektu in tehničnih karakteristikah vgrajenih sistemov so bili pridobljeni s pomočjo projektne dokumentacije.

2 UVOD

2.1 Opis dejavnosti v stavbi

Osnovni podatki o stavbi:

naziv	Vrtec Jelka – enota Palčki
naslov	Lavričeva ulica 5a, 1000 Ljubljana
telefon	01 436 90 58
e-pošta	nada.verbic@vrtec-jelka.si
številka stavbe	2797
katastrska občina	2636 Bežigrad
parcelna številka	1993
leto zgraditve	1938
koordinati stavbe	GKY: 462002 GKX: 102365
uporabniki	zaposleni: 18 otroci 90
obratovalne ure	ponedeljek – petek: 6.15 – 17.00

Enota Palček je del Vrtca Jelka, ki ga sestavlja pet enot.

Glede na Uredbo o klasifikaciji vrst objektov in objektih državnega pomena, se vrtec klasificira kot stavba za izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo (CC-SI 12630).

2.2 Razporeditev stavb in osnovni gradbeni in tehnični podatki

2.2.1 Prostorska razporeditev stavb z označeno namembnosti stavb

Slika 9: Ortofoto posnetek stavbe

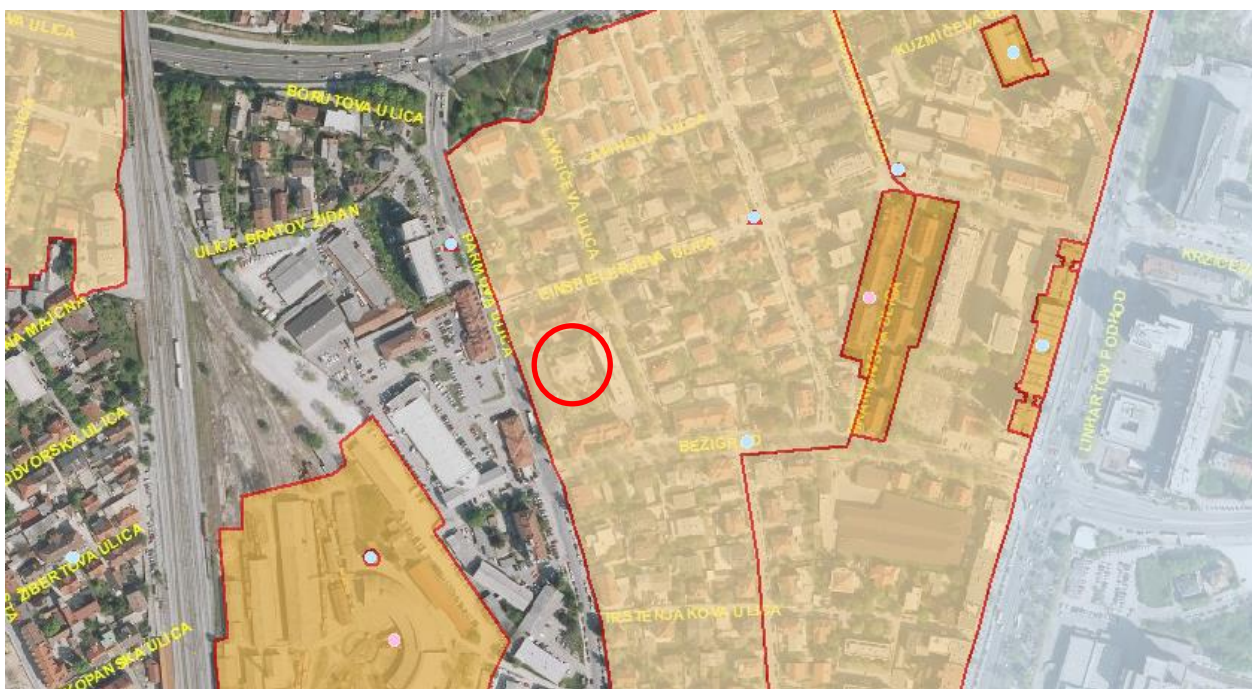
2.2.2 Relevantni pogoji za izvedbo investicijskih ukrepov

V okviru razširjenega energetskega pregleda je treba upoštevati vse relevantne pogoje, ki bi lahko vplivali na zasnovo in izvedbo investicijskih ukrepov – lokacijske informacije, varovana območja in zahteve povezane z varstvom le-teh (kulturna dediščina, narava,...).

Iz spodnje slike je razvidno, da obravnavana stavba ne posega v varovana območja narave.

Slika 10: Varovana območja narave
vir: Atlas okolja¹

Slika 11: Kulturna dediščina
vir: Register nepremične kulturne dediščine²

¹ <http://gis.arso.gov.si>

² <http://giskd6s.situla.org/giskd/>

Obravnavana stavba se nahaja na območju kulturne dediščine **Ljubljana – Mestna četrt Južni Bežigrad (EŠD 20039, naselbinska dediščina)**.

Skladno s Priročnikom pravnih režimov varstva, ki jih je treba upoštevati pri pripravi planov in posegih v območja kulturne dediščine (Ministrstvo za kulturo³) velja v **območjih naselbinske dediščine** dodatni pravni režim varstva, ki predpisuje ohranjanje njihovih varovanih vrednot, kot so:

- naselbinska zasnova (parcelacija, komunikacijska mreža, razporeditev odprtih prostorov naselja),
- odnosi med posameznimi stavbami in odnos med stavbami ter odprtim prostorom (lega, gostota objektov, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom, gradbene linije, značilne funkcionalne celote),
- prostorsko pomembnejše naravne sestavine znotraj naselja ali njegovega dela (drevesa, vodotoki),
- prepoznavna lega v prostoru oziroma krajini (glede na reliefne značilnosti, poti),
- naravne in druge meje rasti ter robovi naselja ali njegovega dela,
- podoba naselja ali njegovega dela v prostoru (stavbne mase, gabariti, oblike strešin, kritina),
- odnosi med naseljem ali med njegovim delom in okolico (vedute na naselje in pogledi iz njega),
- stavbno tkivo (prevladujoč stavbni tip, namembnost in kapaciteta objektov, ulične fasade),
- oprema in uporaba javnih odprtih prostorov in
- zemeljske plasti z morebitnimi arheološkimi ostalinami.

2.2.3 Osnovni gradbeni in tehnični podatki o stavbi

Preglednica 8: Tlorisne dimenzije stavbe

število etaž	4
višina nadstropja	3,5 m
najvišja višina objekta (obstoječe)	10,2 m
tlorisna velikost stavbe na stiku z zemljiščem	326,6 m ²
kvadratura neto	720,4 m ²
prostornina bruto	2.627,1 m ³
prostornina neto	2.101,7 m ³
površina toplotnega ovoja	1.400 m ²
površina fasade	435,5 m ²
površina strehe – tloris (bruto)	326,6 m ²
površina strehe	331,4 m ²
površina zunanjega stavbnega pohištva	90,8 m ²
konstrukcija	opeka
debelina sten	50 cm
debelina izolacije	0 cm
stavbno pohištvo	PVC okna lesena okna

2.3 Klimatski podatki za lokacijo stavbe

Vremenske razmere, predvsem temperatura zraka, pomembno vplivajo na energijo, ki se rabi za ogrevanje in hlajenje. Trendi na področju povprečne mesečne temperature zraka, letni temperaturni primanjkljaj in letni temperaturni presežek predstavljajo izhodišče za oceno pričakovane rabe energije.

V spodnji preglednici so navedeni osnovni klimatski podatki za lokacijo obravnavane stavbe.

³ http://giskd2s.situla.org/evrd_2012/P_11_11_02.htm#VIII

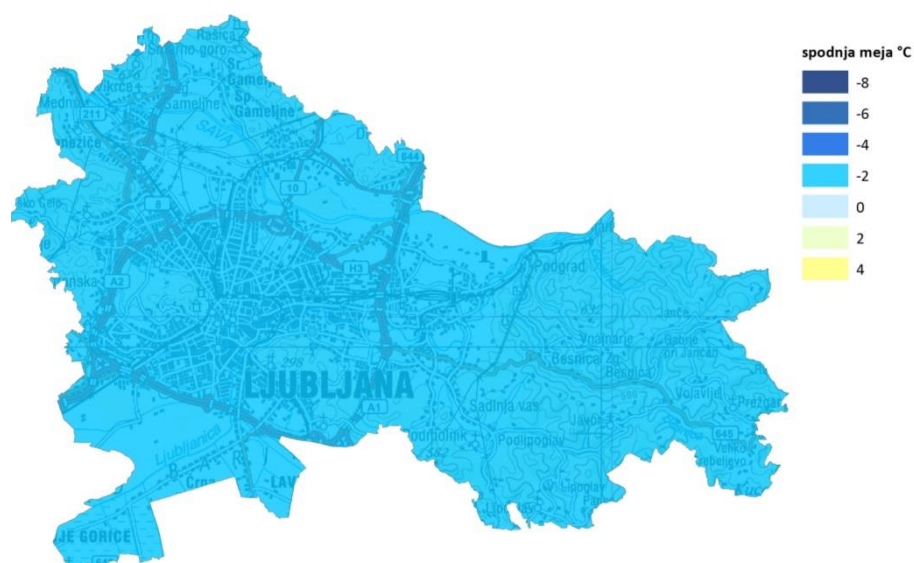

Preglednica 9: Osnovni klimatski podatki

število ogrevalnih dni	230
temperaturni primanjkljaj	3.300 Kdan
projektna temperatura	-13 °C
povprečna letna temperatura zunanjega zraka	9,9 °C

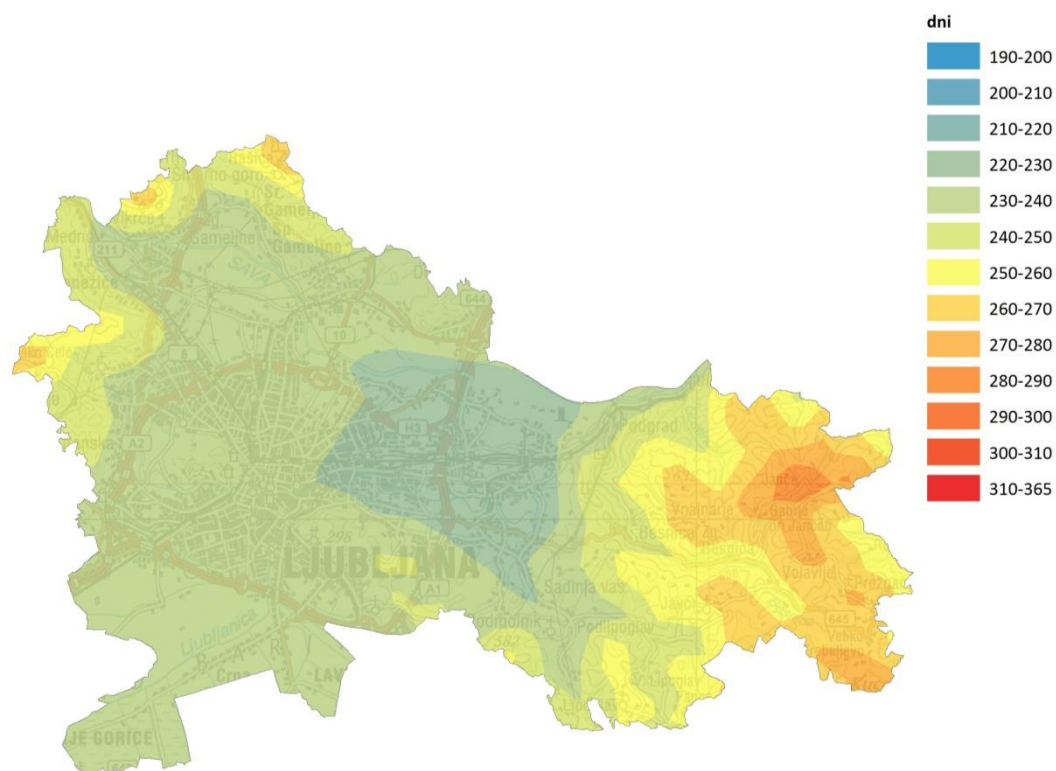

letna

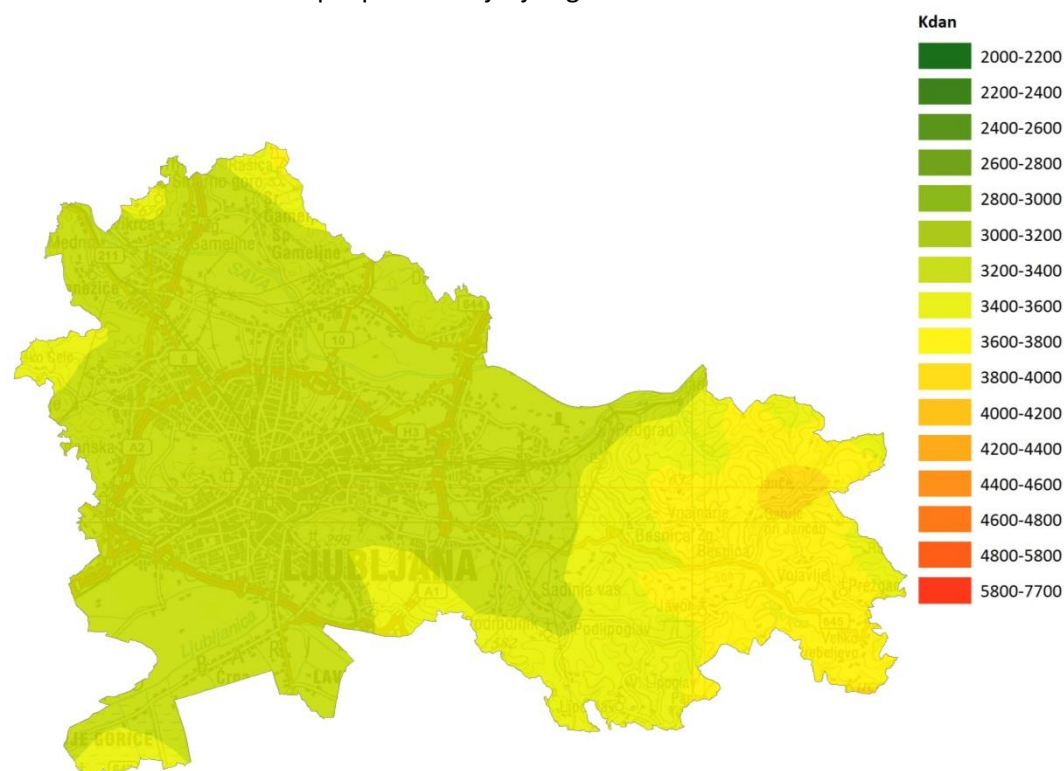

januarska

Slika 12: Povprečna temperatura zraka 1971 - 2000
vir: Ministrstvo za okolje in prostor, ARSO GIS

povprečno trajanje ogrevalne sezone

povprečni temperaturni primanjkljaj

Slika 13: Povprečno trajanje ogrevalne sezone 1971/72 – 2000/01 in povprečni temperaturni primanjkljaj 1971-2001

vir: Ministrstvo za okolje in prostor, ARSO GIS

2.4 Skupna poraba energije in stroški

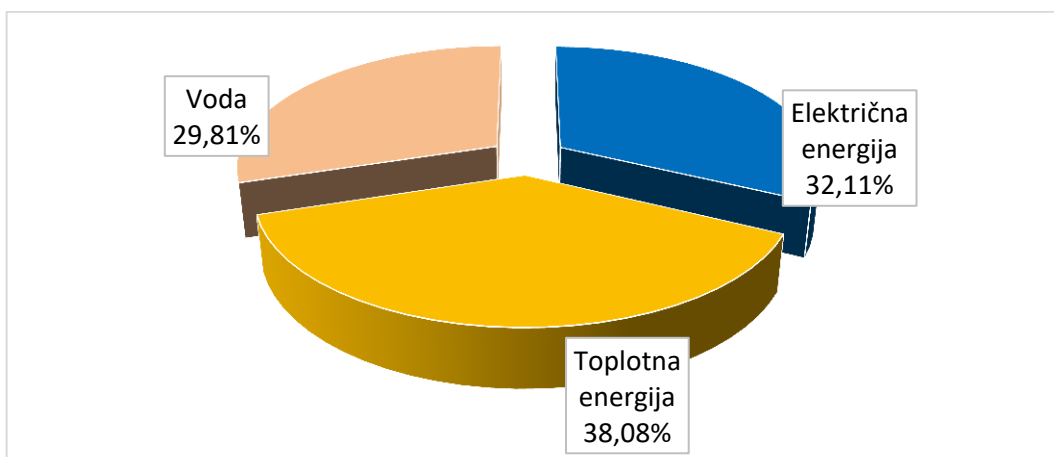
2.4.1 Poraba energentov v letu 2015

V letu 2015 se je v stavbi porabilo skupaj 133.961 kWh. Poraba toplotne energije (daljinska toplota) je znašala 97.100 kWh. Poraba električne energije je znašala 36.861 kWh. V objektu je bilo leta 2015 za delovanje porabljenih 1.269 m³ vode.

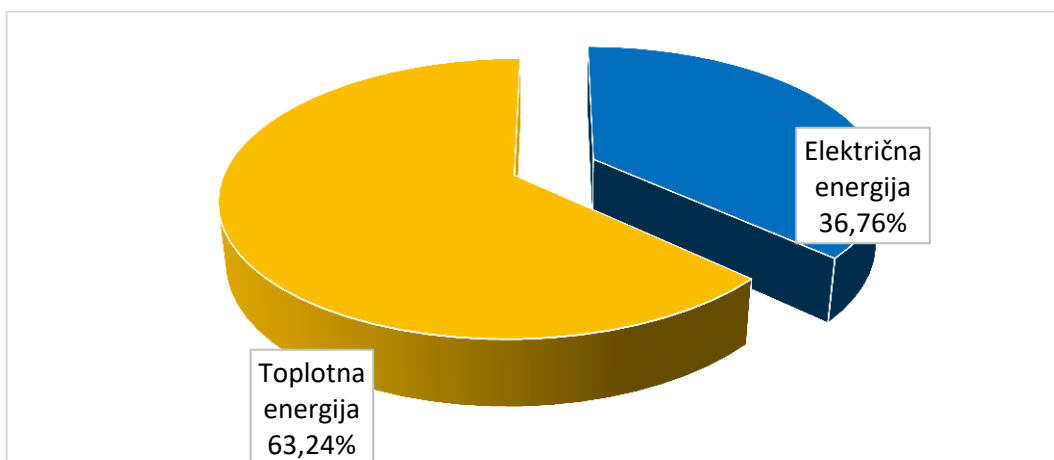
Preglednica 10: Poraba energentov v letu 2015

	poraba	enota	delež [%]	strošek [€]	delež [%]	CO ₂ [kg]	CO ₂ [%]	€/MWh
električna energija	36.861	kWh	27,52	5.622	32,11	18.062	36,76	152,52
toplotna energija	97.100	kWh	72,48	6.668	38,08	31.072	63,24	68,67
voda	1.269	m ³		5.219	29,81			
SKUPAJ	133.961	kWh						
	1.269	m³	17.509	17.509		49.134		

Letni strošek za energijo in vodo je v letu 2015 znašal 17.509 € (brez DDV). Delež stroška za toplotno energijo znaša 38,08%, za električno energijo 32,11% in za vodo 29,81%.

Grafikon 2: Delež stroškov za energente v letu 2015

Grafikon 3: Delež emisij CO₂ za leto 2015

Pri pregledu porabe je potrebno upoštevati tudi okoljski vidik. V preglednici so prikazane tudi emisije CO₂, ki so nastale v letu 2015 v stavbi. V stavbi se uporablja daljinska toplota, pri katerem se emisija CO₂ določi glede na sorazmernostni delež emitiranega CO₂, ki nastane pri pridobivanju toplotne energije in znaša 0,320 kg CO₂/kWh

ter električna energija, katere emisije CO₂ določimo glede na sorazmernostni delež emitiranega CO₂, ki nastane pri pridobivanju električne energije v Sloveniji in znaša 0,490 kg CO₂/kWh. Skupna emisija CO₂ zaradi porabljene energije je v letu 2015 znašala 49,1 t. Delež električne energije glede na emitirani CO₂ je 36,76%, delež toplotne energije je 63,24%.

2.4.2 Povprečna poraba energentov v referenčnem obdobju 2013 - 2015

V spodnji preglednici je za leta 2012 do 2015 prikazana raba električne energije, toplotne energije in vode. Za omenjeno referenčno obdobje so preračunane vrednosti povprečne porabe.

Preglednica 11: Poraba energentov v 2013 – 2015

	električna energija [kWh]	toplotna energija [kWh]	voda [m ³]	skupaj [kWh]
2013	35.415	98.246	986	133.661
2014	35.297	79.315	1.215	114.612
2015	36.861	97.100	1.269	133.961
povprečje	35.858	91.554	1.157	127.411

V spodnji preglednici so podane izračunane vrednosti specifične rabe toplotne in električne energije, glede na površino objekta.

Preglednica 12: Specifična raba energentov glede na površino

	električna energija (kWh/m ²)	toplotna energija (kWh/m ²)	ogrevanje (kWh/m ²)	skupaj (kWh/m ²)
2013	49,19	136,45	99,51	185,64
2014	49,02	110,16	73,22	159,18
2015	51,20	134,86	97,92	186,06
povprečje	49,80	127,16	90,22	176,96

2.5 Stanje toplotnega ugodja v stavbi

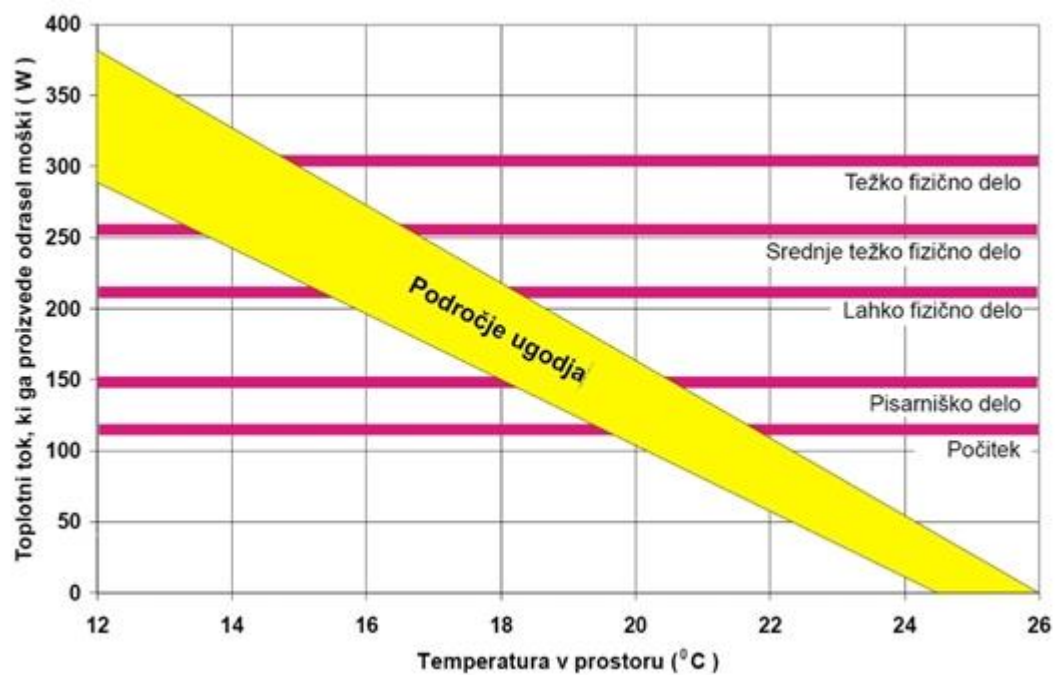
Človek je homeotermen oziroma toplokrven organizem, za katerega je značilna sposobnost vzdrževanja telesne temperature, neodvisno od pogojev v okolju. Za vzdrževanje konstantne telesne temperature je zadolžen termoregulacijski mehanizem, katerega napor oziroma aktivnost vpliva na stanje toplotnega ugodja posameznika.

Toplotno ugodje je »stanje duha, pri katerem je izraženo zadovoljstvo s toplotnim okoljem«. Iz definicije je jasno razvidno, da je ocena ugodja miselni proces, na katerega vplivajo fizični, fiziološki, psihološki in drugi procesi.

Toplotno ugodje človeka dosežemo s toplotnim ravnovesjem med človekovim telesom in njegovim okoljem in je določeno kot stanje v prostoru, ko za večino uporabnikov ni prehladno in ne prevroče. Toplotno ugodje lahko dosežemo z zagotovitvijo toplotne bilance človeka in ustrezne trenutne kombinacije temperature kože in temperature jedra telesa (kombinacija temperatur, ki vzbuja občutek toplotne nevtralnosti). Na toplotno stanje prostora ne vplivamo samo s temperaturo zraka, ampak tudi s temperaturo obodnih površin, gibanjem zraka, relativno vlažnostjo, človek sam lahko na lastno toplotno ugodje vpliva z aktivnostjo in oblečenostjo.

Zadovoljivi bivalni pogoji v prostoru so, kadar je relativna vlažnost med 40 do 70% in temperatura zraka med 19 in 24 °C.

Slika 14: Področje ugodja glede na temperaturo zraka in aktivnost

3 SHEMA UPRAVLJANJA S STAVBO

3.1 Razmerje med naročnikom energetskega pregleda, lastnikom stavbe, uporabnikom, najemnikom in upravnikom stavbe

Naročnik energetskega pregleda: Mestna občina Ljubljana

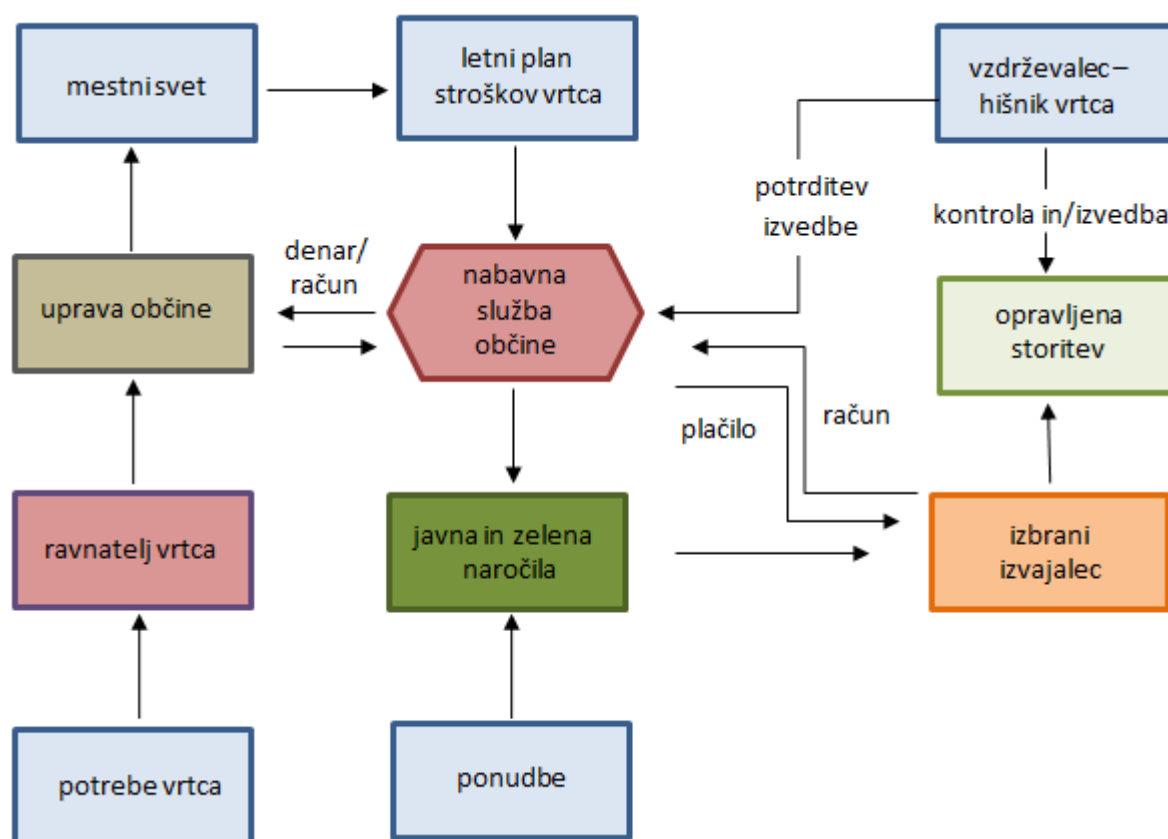
Lastnik stavbe: Mestna občina Ljubljana

Uporabnik in upravnik stavbe: Vrtec Jelka

Najemniki: /

3.2 Shema denarnih tokov na področju obratovalnih stroškov

Postopek naročanja in izvedba storitev na področju obratovalnih stroškov je prikazana na spodnji sliki.

Slika 15: Shema naročanja in izvedbe storitev na področju obratovalnih stroškov

3.3 Shema denarnih tokov in procesa odločanja na področju investiranja v URE

Investicije in investicijske stroške krije občina, saj gre za občinske nepremičnine. Za investicijske projekte potrebujejo soglasje lastnika. Z lastnikom se tudi dogovarjajo o vzdrževalnih delih. Za manjše posege se odločajo sami.

Slika 16: Shema investicij

3.4 Potek nadzora nad rabo energije in stroški

Mestna občina Ljubljana vodi energetsko knjigovodstvo in evidenco o stroških.

3.5 Motivacija za URE pri vseh udeležениh akterjih

Glavna motivacija za ukrepe s področja URE je zmanjšanje stroškov rabe energentov. Poleg stroškovnih vidikov so dodatni motivatorji iz vidika okoljskega ozaveščanja, saj se z zmanjšanjem rabe energije in uvedbo ukrepov iz področja obnovljivih virov energije zmanjša onesnaževanje okolja s toplogrednimi plini.

3.6 Raven promoviranja URE

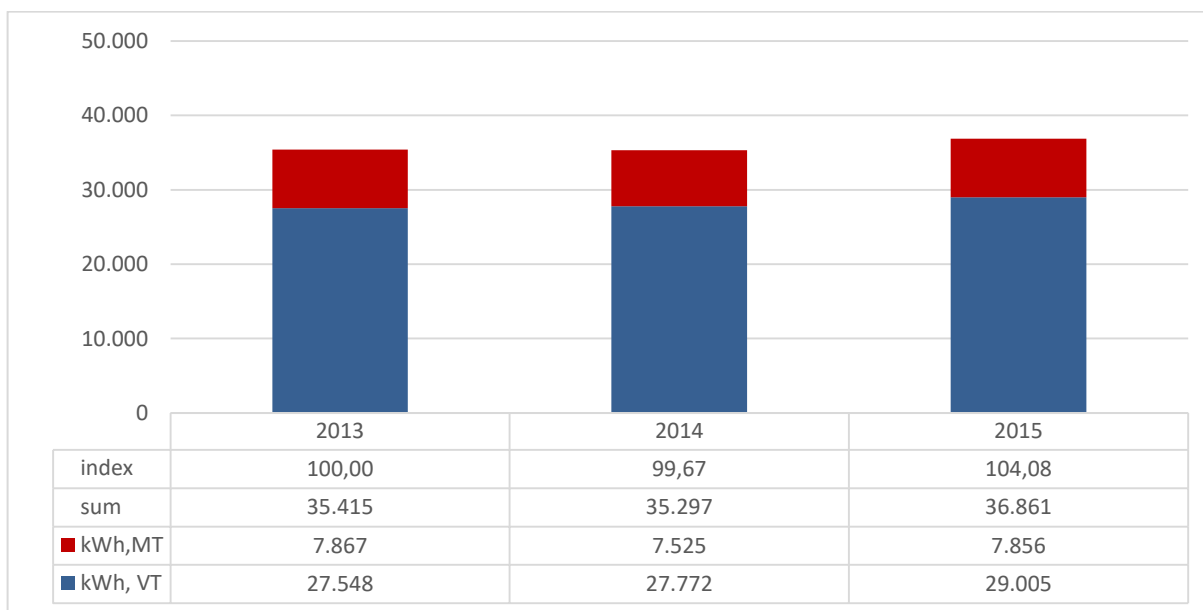
Trenutno v stavbi ni načrtne promocije ukrepov URE in OVE.

4 OSKRBA IN RABA ENERGIJE

4.1 Električna energija

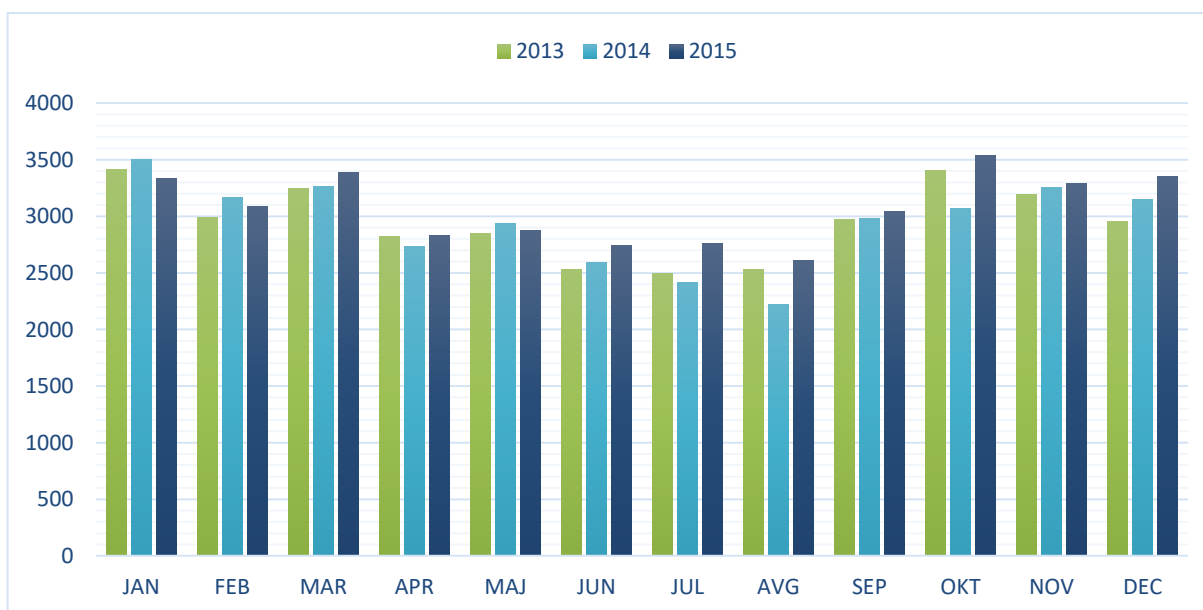
4.1.1 Poraba električne energije

Iz primerjave porabljene električne energije po letih za obdobje 2013 - 2015 je razvidna konstantna poraba električne energije v obravnavanih letih.

Grafikon 4: Letna poraba električne energije

Iz mesečne poraba je viden vzorec znižanja porabe električne energije v juliju in avgustu, ko je zasedenost zaradi počitnic manjša.

Grafikon 5: Mesečna poraba električne energije

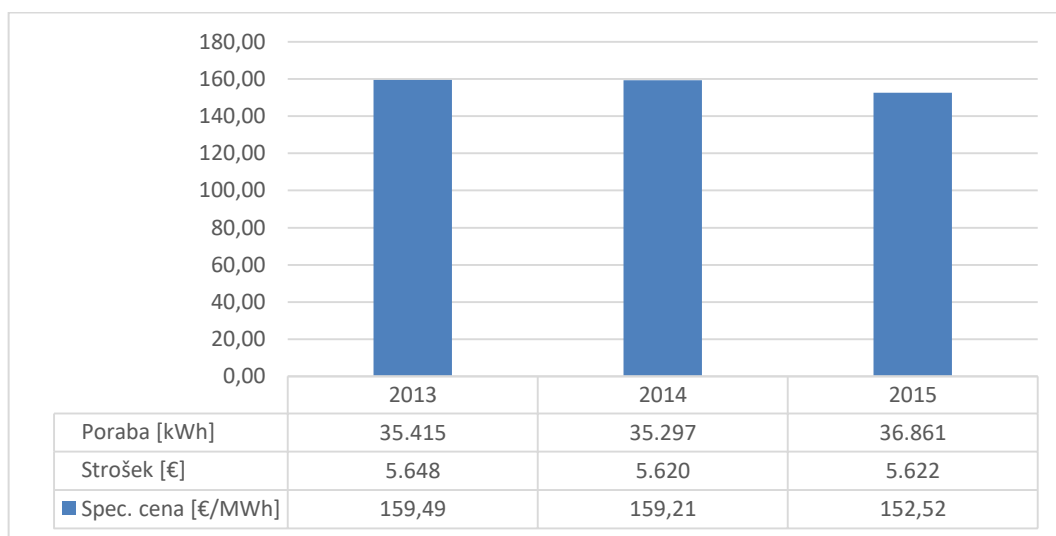
4.1.2 Cena električne energije

Stavba ima v okviru stavb Mestne občine Ljubljana sklenjeno pogodbo o dobavi električne energije s podjetjem HEP – energija d.o.o. Pogodba je bila sklenjena za obdobje od 1.7.2015 do 30.6.2018.

Cena dobavljene električne energije je obračunana po naslednjih cenah (vse cene so brez DDV):

- energija VT 0,05105 €/kWh,
- energija MT 0,03150 €/kWh,
- energija ET 0,04300 €/kWh.

Spodnji grafikon prikazuje spreminjanje specifične cene električne energije po letih za obdobje od 2013 do 2015. Specifična cena električne energije je v referenčnem obdobju konstantna oziroma se je minimalno znižala v letu 2015.

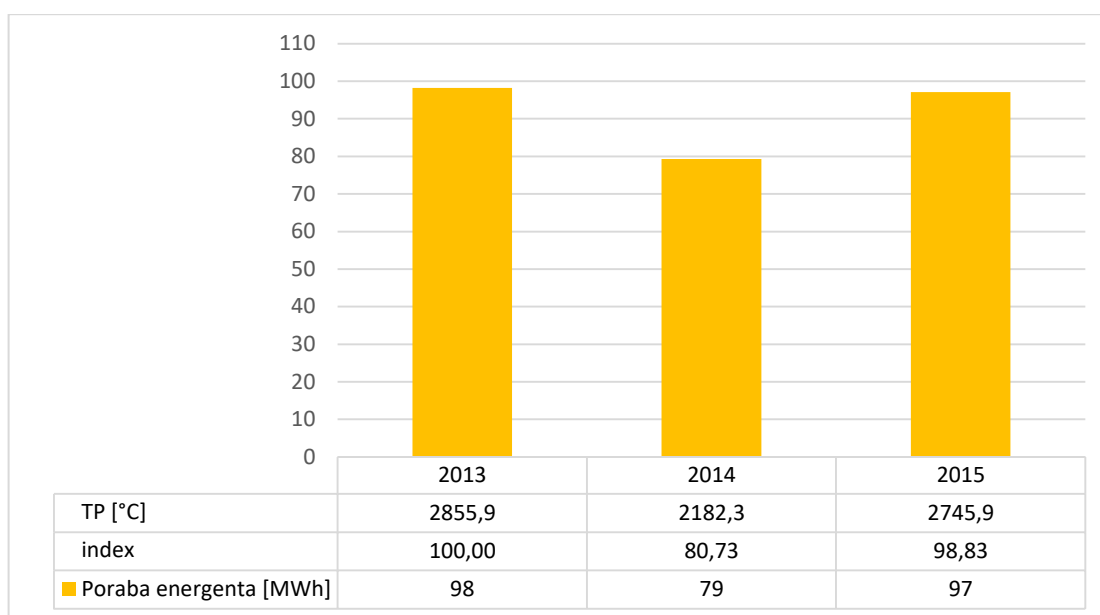
Grafikon 6: Specifična cena električne energije po letih

Glede na ugodnejše pogoje iz nove pogodbe o dobavi električne energije, gre pričakovati, da se bo specifični strošek električne energije v naslednjih letih nekoliko znižal.

4.2 Toplotna energija

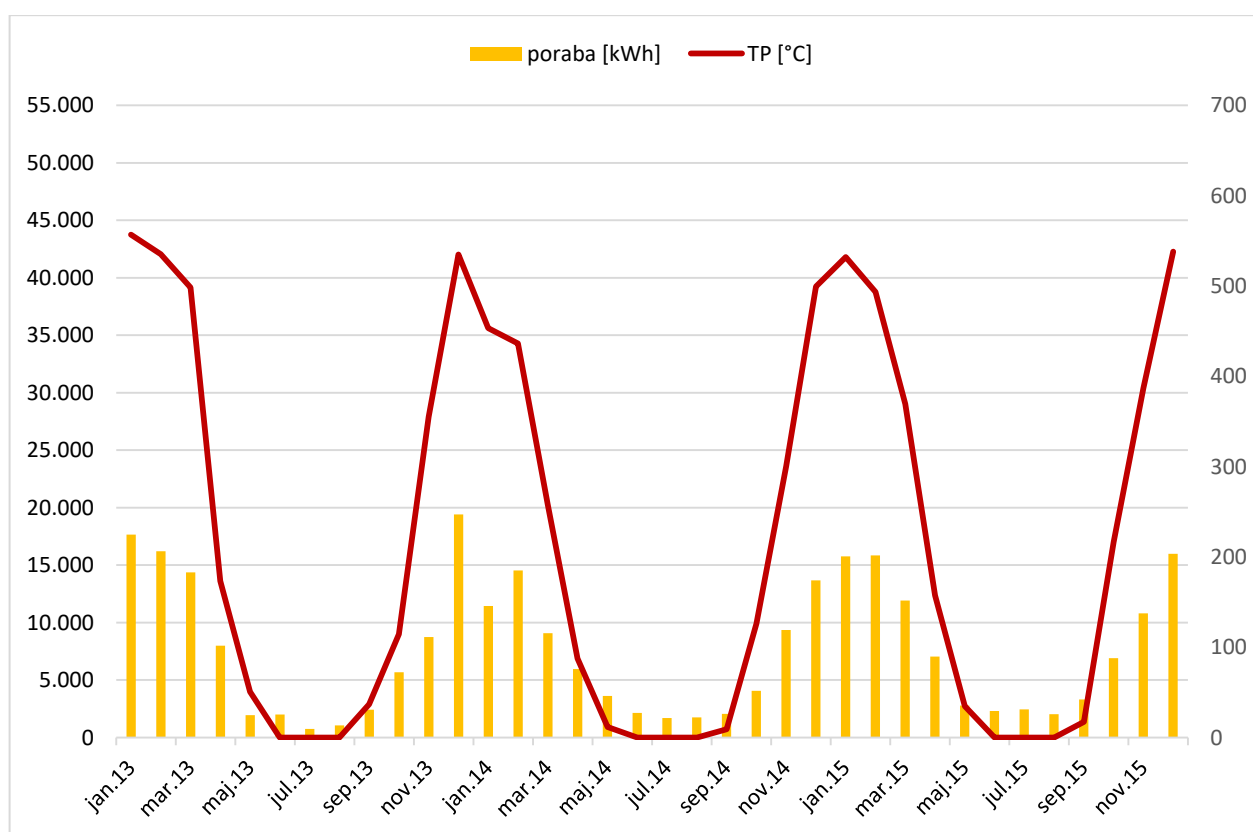
4.2.1 Poraba toplotne energije

Iz primerjave porabljene toplotne energije po letih za obdobje 2013 - 2015 je razvidno zmanjšanje rabe toplotne energije v letu 2014 kar sovпада z manjšim temperaturnim primanjkljajem v letu 2014.

Grafikon 7: Letna poraba toplotne energije

Iz grafikona porabe toplotne energije po mesecih je razviden trend porabe v hladnejšem delu leta. V toplejših mesecih (praviloma maj – september) se stavba ne ogreva, saj ni potreb po ogrevanju, toplota se rabi za pripravo tople sanitarne vode. V grafikon je vrisana tudi krivulja poteka temperaturnega primanjkljaja, iz katerega je viden trend po potrebah toplotne energije.

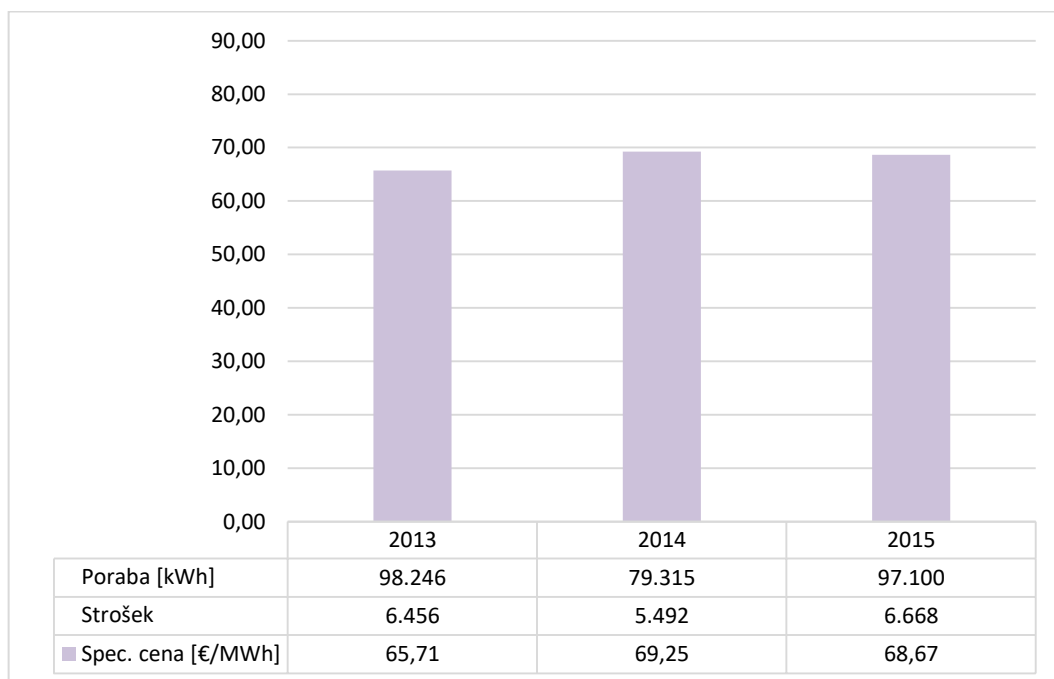

Grafikon 8: Mesečna poraba toplotne energije

4.2.2 Cena toplotne energije

Strošek za porabo toplotne energije se obračunava glede na postavke, ki so vezane na porabo in postavke, ki so vezane na priključno moč.

V spodnjem grafikonu je prikazana specifična cena toplotne energije po letih v obdobju 2013 – 2015. Specifična cena za daljinsko toploto je izračunana glede na porabo in strošek. Iz grafikona je opazen dvig cene specifične cene toplotne energije v zadnjih dveh letih.

Grafikon 9: Specifična cena toplotne energije po letih

4.2.3 Normirana raba toplotne energije

Dejanska povprečna raba toplotne energije za ogrevanje objekta je osnovni podatek, na podlagi česar se ovrednoti ukrepe zmanjšanja rabe toplotne energije. Povprečno rabo se oceni glede na dolgoletno povprečje (minimalno 3 leta). Ocenjevanje povprečne rabe glede na referenčno obdobje 2013 – 2015 predstavlja težavo, saj leto 2014 močno odstopa od povprečja (razvidno glede na vrednosti temperaturnega primanjkljaja – preglednica spodaj). Za natančno določitev vpliva ukrepov je tako priporočljivo operirati z rabo, ki je normirana glede na temperaturni primanjkljaj v letu 2015. Normirana raba toplotne energije znaša 95.339 kWh.

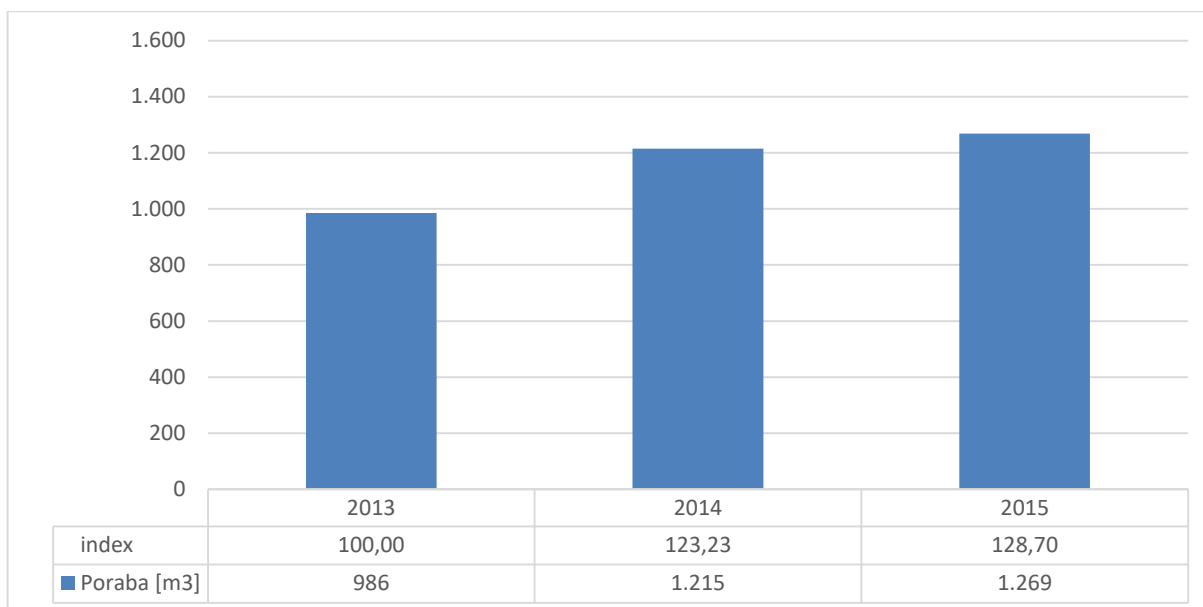
Preglednica 13: Temperaturni primanjkljaj v letih 2013 - 2015

Leto	TP [°C dan]
2013	2.856
2014	2.182
2015	2.746
Povprečje	2.595

4.3 Voda

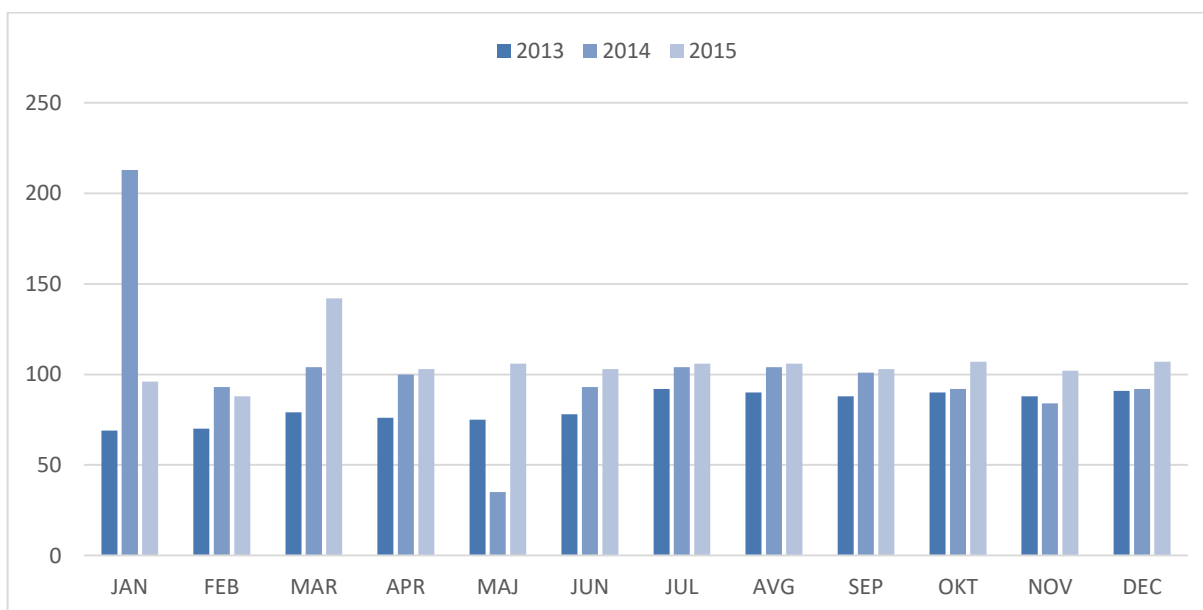
4.3.1 Poraba vode

Iz primerjave porabljene vode po letih za obdobje 2012 - 2015 je opazno povečanje porabe vode za 28% v letu 2015 napram letu 2013.

Grafikon 10: Letna poraba vode

Iz spodnjega grafikona je razviden mesečni režim porabe vode v stavbi, ki je razmeroma konstantna, z izjemo januarja 2014.

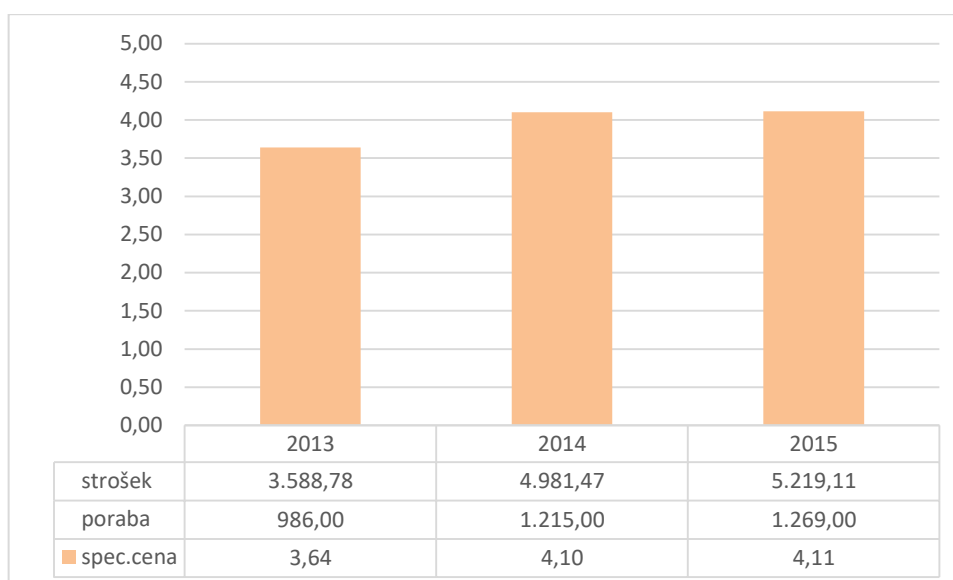
Grafikon 11: Mesečna poraba vode

4.3.2 Cena vode

Strošek za vodo se obračunava glede na postavke, ki so vezane na porabo (vodarina, odvajanje odpadnih voda, čiščenje odpadnih voda, okoljske dajatve) in postavke, ki so vezane na omrežnino (omrežnina vodooskrba, omrežnina odvajanje, omrežnina čiščenje).

Na spodnjem grafikonu je prikazana cena specifične cene vode za obdobje 2013 – 2015. Specifična cena vode raste.

Grafikon 12: Specifična cena vode po letih

4.4 Zanesljivost oskrbe glede energetskih virov

Za zanesljivost neprekinjene dobave posameznih energentov skrbijo podjetja:

- dobava električne energije – HEP Energija d.o.o., Tivolska cesta 48, 1000 Ljubljana,
- distribucija električne energije – Elektro Ljubljana, javno podjetje za distribucijo električne energije d.d.,
- dobava daljinske toplote – Energetika Ljubljana d.o.o., Verovškova ulica 62, Ljubljana.

4.5 Zanesljivost oskrbe glede dotrajanosti opreme

TOPLOTA:

Stavba se ogreva z daljinsko toploto. Toplotna postaja je stara in dodobra dotrajana. Oskrba s toplotno energijo je sicer zanesljiva.

ELEKTRO DEL:

Vsa oprema v razdelilnikih je dobro vzdrževana in do izpadov energije zaradi dotrajanosti opreme ne prihaja. Celoten NN sistem razdelilnika je dobro vzdrževan.

Razsvetljava po stavbi je večinoma fluorescentna. Zanesljivost delovanja razsvetljave ne predstavlja večjih težav. Zanesljivost z oskrbo energije je zelo visoka.

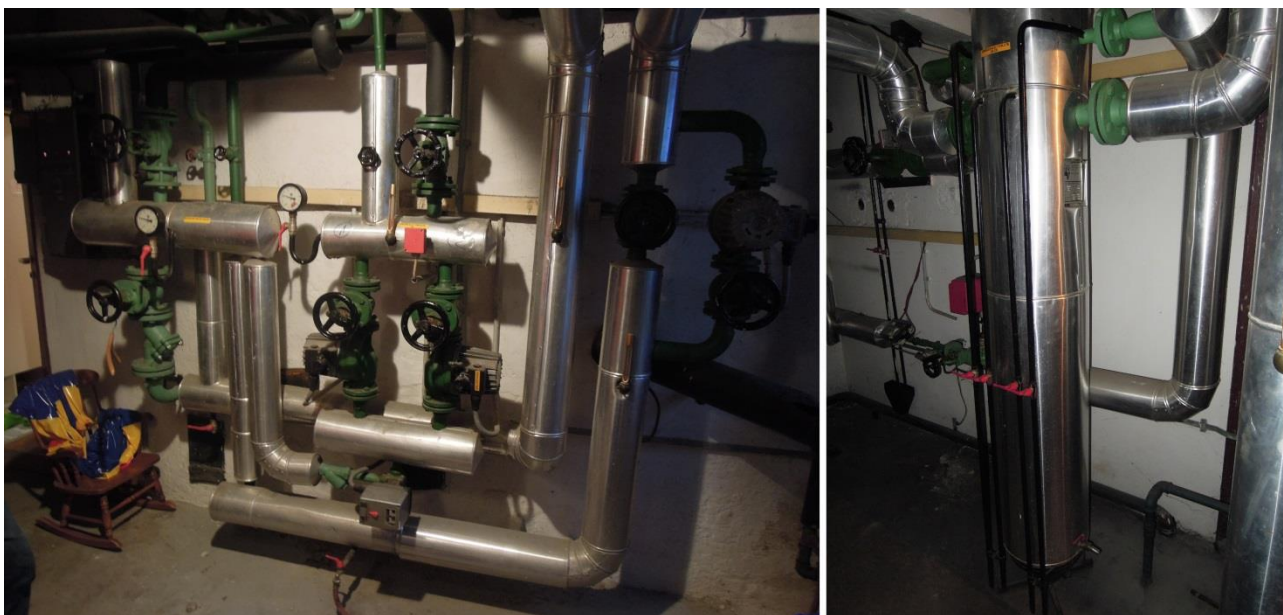
5 PREGLED NAPRAV ZA PRETVORBO ENERGIJE

5.1 Ogrevalni sistem

Objekt se ogreva prek daljinske toplote, ki prek spiralnega prenosnika toplote dovaja potrebno toploto v cevovod ogrevalnega kroga stavbe. Iz razdelilnika ogrevanja potekajo 3 ogrevalne zanke: ogrevanje, klimati, sanitarna topla voda.

Klimat za toplozračno ogrevanje kuhinje ne deluje, klimat kuhinjo zgolj prezračuje.

Temperaturni režim vode je 90/70°C. Skupna priključna moč ogrevalnega sistema je 161,5 kW. Regulacija poteka glede na zunanjo temperaturo.

Slika 17: Razdelilnik ogrevanja (levo) in spiralni prenosnik toplote (desno)

Po objektu so za namen ogrevanja prostorov vgrajena radiatorska ogrevala. Glavnina jih še nima nameščenih termostatskih ventilov.

Slika 18: Radiator z navadnim ventilom (levo) in s termostatskim ventilom (desno)

Toplotna postaja je stara, dodobra dotrajana in potrebna obnove. Ima nameščen števec, kjer se odčitava porabljena toplotna energija.

5.2 Sistem za oskrbo s toplo vodo

Topla sanitarna voda se pripravlja centralno, v hranilniku toplote s prostornino 1000 l, v toplotni postaji stavbe. Glavni porabnik TSV je kuhinja.

Slika 19: Hranilnik toplote

5.3 Sistem za oskrbo s hladno vodo

Objekt se oskrbuje z vodo iz javnega vodovodnega omrežja. Oskrba s pitno vodo je zanesljiva.

5.4 Elektroenergetski sistem in porabniki

Objekt je napajan preko NN omrežja 400/230 V iz odjemnega mesta.

Glavni razdelilnik RG napaja vse porabnike v stavbah. Električna instalirana moč objekta je 64,6 kW.

Nizkonapetostne instalacije v objektu sestavljajo:

- merilno mesto za merjenje električne energije,
- napajanje etažnih električnih razdelilnikov,
- instalacije fiksnih porabnikov,

- instalacija razsvetljave,
- galvanske povezave in izenačevanje potenciala,
- ozemljitve in strelovodne napeljave.

Signalne instalacije v objektu sestavljajo:

- telefonija, računalniške povezave,
- signalna in varnostna napeljava.

NN instalacije so izvedene v skladu z zakonodajo, tehničnimi smernicami in standardi. Uporabljeni so ustrezni materiali. Vse instalacije, razen dodatnih priključkov, so izvedene podometno s kabli oz. vodniki primernih presekov. Vsi električni porabniki in inštalacije so zaščiteni s primernimi varovalni elementi. Izvedena je tudi zaščita proti posrednemu ali neposrednemu dotiku izpostavljenih prevodnih delov.

6 PREGLED RABE KONČNE ENERGIJE

6.1 Ovoj stavbe

Glavne karakteristike gradbene konstrukcije stavbe:

- stavba je bila zgrajena leta 1938,
- zunanj zidovi so opečnati, debeline 50cm in brez toplotne izolacije, fasada je nekoliko načeta,
- leta 2005 je bila izvedena prenova strehe, katera pa prav tako nima toplotne izolacije,
- del objekta je podkleten, stene in tla proti terenu podkletenega dela objekta so tudi brez toplotne izolacije,
- del stavbnega pohištva, ki je že bil saniran (približno ½ oken in večina vrat objekta) je PVC in ima ustrezno toplotno prehodnost ($U=1,1-1,3\text{W/m}^2\text{K}$). Preostali del je starih lesenih oken in vrat, z visoko toplotno prehodnostjo ($U=2,8-3\text{W/m}^2\text{K}$).

Slika 20: Zunanji izgled vrtca

6.2 Električni aparati

Vrtec ima glede na porabo veliko priključno moč. Glavni porabnik električne energije so naprave v kuhinji, v prvi vrsti konvektomat z visoko nazivno močjo 37kW. Večji porabnik so tudi naprave za prezračevanje in hlajenje (6 klimatskih split enot). Omeniti velja, da klimat za kuhinjo zgolj prezračuje, toplozračno gretje pa ne deluje. Sledijo naprave v pralnici in sušilnici, razsvetljava, IT oprema in črpalke za delovanje kotlovnice.

Preglednica 14: Električni porabniki po segmentih

Porabniki	Moč (kW)
Kuhinja	40
Prezračevanje in hlajenje	10,4
Pralnica in sušilnica	6,0
Razsvetljava	5,0
IT oprema	2,2
Kotlovnica	0,8
Skupaj	64,6

Slika 21: Konvektomat (levo), pomivalni stroj (sredina) in električna pečica (desno)

6.3 Razsvetljava

Razsvetljava po objektu je večinsko izvedena s svetilkami s cevnimi fluorescentnimi sijalkami, tipa T8 s klasično predstikalno napravo z močjo 36W. Manjši delež predstavljajo cevne fluo sijalke manjše moči (18W), kompaktne fluo sijalke (CFL) z močjo 28W in klasične žarnice z žarilno nitko moči 60W.

Preglednica 15: Povzetek popisa razsvetljave

Tip sijalke	Število svetilk	Število sijalk	Moč sijalk [W]	Skupna moč svetilk (W)
Cevna fluo sijalka – KPSN	60	120	36	4.320
Kompaktna fluo sijalka (CFL)	6	6	26	156
Navadna žarnica	8	8	60	480
SKUPAJ				4.956

Slika 22: Cevne fluo sijalke (levo) in kompaktna fluo sijalka (desno)

6.4 Prezračevanje in klimatizacija

Večina objekta se prezračuje naravno, z odpiranjem oken. Kuhinja ima vgrajen klimat in je prezračevana mehansko. V kuhinji je prav tako nameščena napa za lokalni odvod zraka.

Za potrebe pohlajevanja objekta so v vrtcu vgrajene 6 klimatskih split enot.

Slika 23: Odvodna napa (levo) in klimatska split enota (desno)

6.5 Razdelitev porabe energije

Preglednica 16: Razdelitev porabe energije

Razdelitev porabe električne energije	Letna raba kWh	%	
Kuhinja	16.382	45,0	
Pralnica in sušilnica	5.657	15,5	
Razsvetljava	5.143	14,1	
Kotlovnica	4.581	12,6	
Prezračevanje in hlajenje	2.564	7,0	
IT oprema	2.065	5,8	
SKUPAJ	35.858	100%	
Razdelitev porabe toplotne energije	Letna raba kWh	%	
Ogrevanje – transmisijske izgube	49.599	54,2	Skupaj toplotne izgube
Ogrevanje – prezračevalne izgube	15.357	16,8	
STV	26.598	29,1	
SKUPAJ	91.554	100%	
SKUPAJ	Letna raba kWh	%	
Električna energija	35.858	28,1	
Toplotna energija	91.554	71,9	
SKUPAJ	127.412	100%	

7 OSKRBA Z ENERGIJO

7.1 Revizija pogodb o dobavi energije

V sklopu razširjenega energetskega pregleda so bile pregledane pogodbe o dobavi energentov, ki jih ima sklenjene stavba.

7.2 Električna energija

Pogodba o dobavi električne energije je trenutno sklenjena za obdobje od 1.7.2015 do 30.6.2018. Pogodba je sklenjena za vse objekte Mestne občine Ljubljana.

Dobavitelj električne energije je:

HEP Energija d.o.o., Tivolska cesta 48, 1000 Ljubljana

Ocenjujemo, da se z zamenjavo dobavitelja ne bo doseglo znižanja stroškov porabe električne energije.

7.3 Ogrevanje

Stavba se ogreva z daljinsko toploto.

Dobavitelj energenta za ogrevanje:

Javno podjetje Energetika Ljubljana d.o.o., Verovškova ulica 62, Ljubljana

Po pravilniku o načinu ogrevanja je v Mestni občini Ljubljana prednostno priključevanje na daljinski sistem oskrbe s toploto. Distribucija in dobave toplote v MOL se izvaja kot gospodarska javna služba. Zamenjava dobavitelja ni mogoča.

7.4 Voda

Stavba se oskrbuje s pitno vodo iz javnega komunalnega omrežja.

Dobavitelj pitne vode:

Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija d.o.o. Vodovodna cesta 90, 1000 Ljubljana

Zamenjava dobavitelja vode ni mogoča, saj je to obvezna gospodarska javna služba, ki jo izvaja določeni izvajalec javne službe.

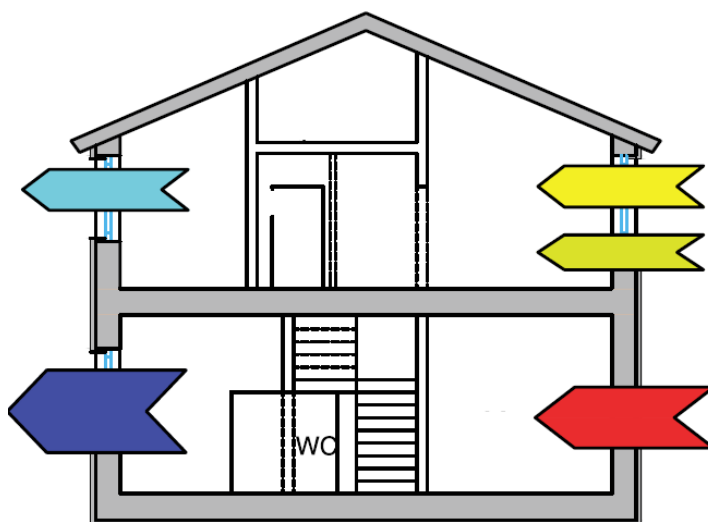

8 ANALIZA ENERGETSKIH TOKOV V STAVBI

8.1 Potrebna toplota za ogrevanje stavbe – obstoječe stanje

Toplotno prehodnost strukture stavbe opisuje pretok toplote skozi gradbeni element v W/m^2 pri temperaturni razliki 1 kelvin (K) - enota $\text{W}/(\text{m}^2\text{K})$. Višja kot je vrednost, nižji je toplotni upor in zaradi česar skozi element prehaja več toplote oz. energije.

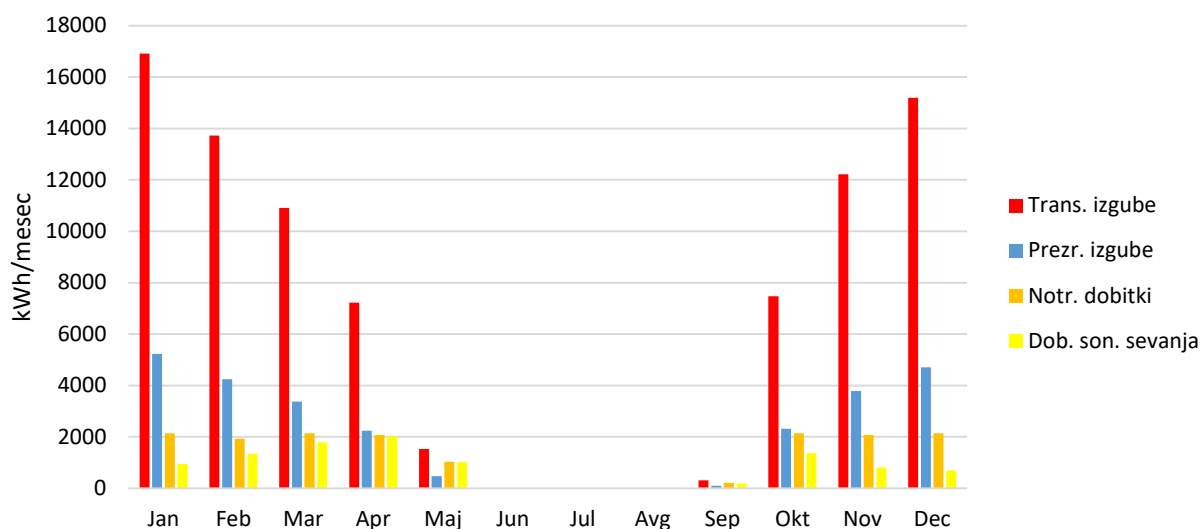
Energetska bilanca stavbe se nanaša na vsoto toplotnih izgub (toplota, ki prehaja prek strehe, zunanjih zidov in oken), ki je enaka vsoti toplotnih dobitkov (pasivnih dobitkov sončnega sevanja, notranjih dobitkov in aktivnega sistema ogrevanja).

Slika 24: Energetska bilanca stavbe

Potrebno toploto za ogrevanje stavbe smo preračunali s programom za gradbeno fiziko Knauf Energija 2014. Glede na preračun programa je v stavbo za ogrevanje potrebno dovesti 86.491 kWh, kar več, kot je dejanska poraba toplote za ogrevanje, ki znaša 64.956 kWh.

Neto uporabna površina stavbe	720,4 m ²
Bruto prostornina stavbe	2.627 m ³
Prostornina ogrevanega dela stavbe	2.102 m ³
Površina ovoja	1.410 m ²
Oblikovni faktor f_0	0,54
Količnik transmisijskih toplotnih izgub H_T	1.154,0 W/K
Količnik prezračevalnih toplotnih izgub H_V	357,3 W/K
Toplota za gretje Q_{nh}	86.491 kWh
Hladilna toplota Q_{nc}	644 kWh
Količnik specifičnih transmisijskih toplotnih izgub H'_t	0,818 W/ m ² K

Grafikon 13: Bilanca toplotnih izgub in dobitkov

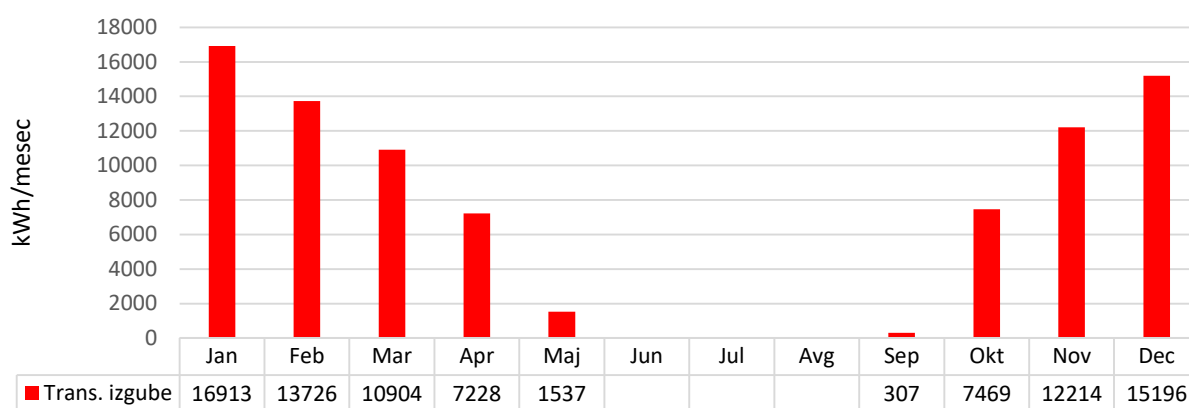
8.1.1 Transmisijske izgube

Glede na podatke o stavbi, ki smo jih pridobili ob strokovnem ogledu in razgovorih z vzdrževalcem, smo ocenili transmisijske izgube stavbe, ki smo jih preračunali s pomočjo programa za gradbeno fiziko Knauf Energija 2014.

Razdelitev deleža transmisijskih izgub po posameznih segmentih:

- izgube skozi streho: 29,9 % celotnih izgub toplote,
- izgube z zasteklitvijo: 17,9 % celotnih izgub toplote,
- izgube skozi zunanje stene: 35,5 % celotnih izgub toplote,
- izgube skozi tla: 17,9 % celotnih izgub toplote.

Transmisijske toplotne izgube predstavljajo 76,4 % celotnih toplotnih izgub.

Grafikon 14: Transmisijske toplotne izgube

V spodnji preglednici so prikazane toplotne izgube skozi posamezni konstrukcijski element. Pri preračunu koeficienta transmisijskih izgub je dodana vrednost 0,06 W/m²K zaradi vpliva toplotnih mostov, ki povečajo toplotno prehodnost zunanje ovojne. Izračunan količnik transmisijskih izgub znaša $H_T=1257,9 \text{ W/K}$.

Preglednica 17: Toplotne karakteristike konstrukcij

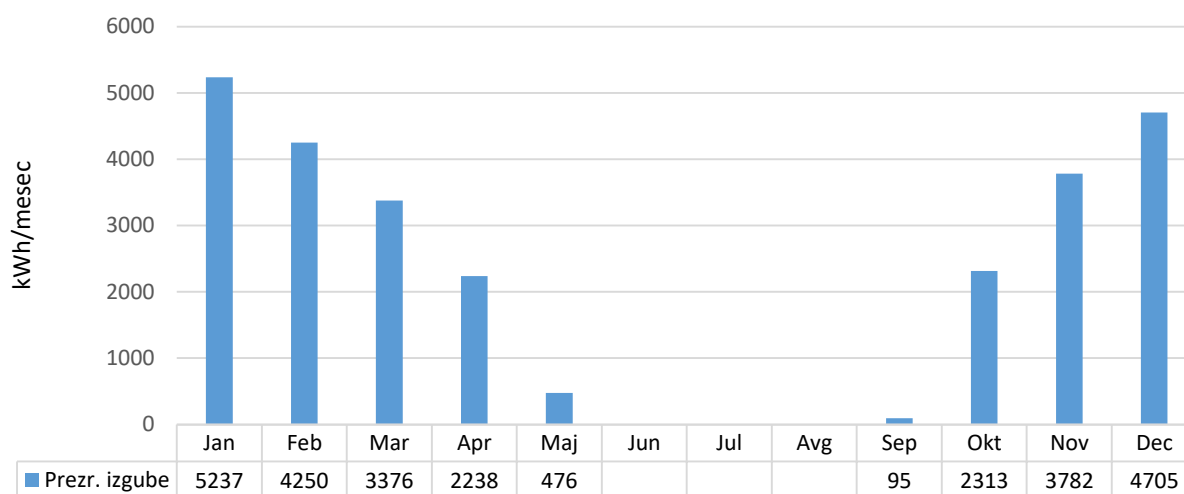
Naziv	U	A	$H_T=U*a*b$	Naziv	U	A	$H_T=U*a*b$
ZZ_01	0,82	435,5	357,8	podkletena tla	0,33	134,2	44,6
ZZ_02_parapet	0,50	59,1	11,1	stene vkopane kleti	0,5	143,9	71,5
ZZ večnamenskega prostora v podstrehi	1,23	70,3	86,2	O1_zam	1,12	43,6	48,6
PS_og_01	0,18	64,5	11,8	O2_les	2,6	38,7	100,5
PS_kuh_02	1,13	93,1	105,7	Vr_01	1,3	14,8	19,2
RS_pod_01	1,22	165,1	201,8	Vr_02	2,8	3,8	10,5
nepodkletena tla	0,39	192,4	75,5	O1_zam_V	1,12	10	11,2

8.1.2 Izgube zaradi prezračevanja

Toplotne izgube zaradi prezračevanja nastanejo zaradi potrebe po segrevanju svežega zraka iz zunanosti, ki ga s prezračevanjem dovajamo v stavbo. Za naravno prezračevanje, pri katerem je težko oceniti dejansko stopnjo izmenjave zraka smo za izračun prezračevalnih izgub predpostavili volumsko izmenjavo zraka $n = 0,5 \text{ h}^{-1}$, ki je privzeta vrednost iz pravilnika o prezračevanju in klimatizaciji stavb, kjer je tovrstna izmenjava zraka zahtevana v času prisotnosti ljudi v prostorih, ki so namenjeni za delo in bivanje ljudi.

Prezračevalne toplotne izgube predstavljajo 22,1 % vseh toplotnih izgub.

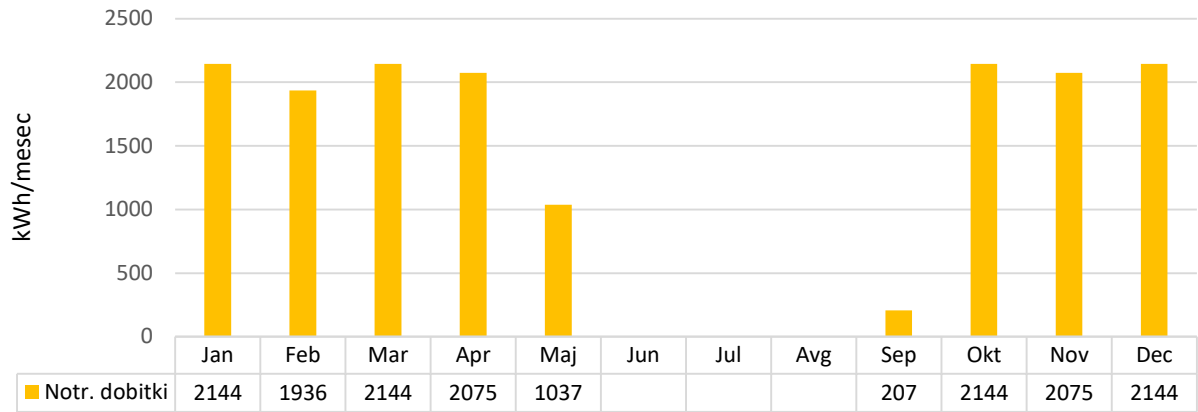
Izračunani koeficient prezračevalnih izgub $H_V=357,3 \text{ W/K}$.

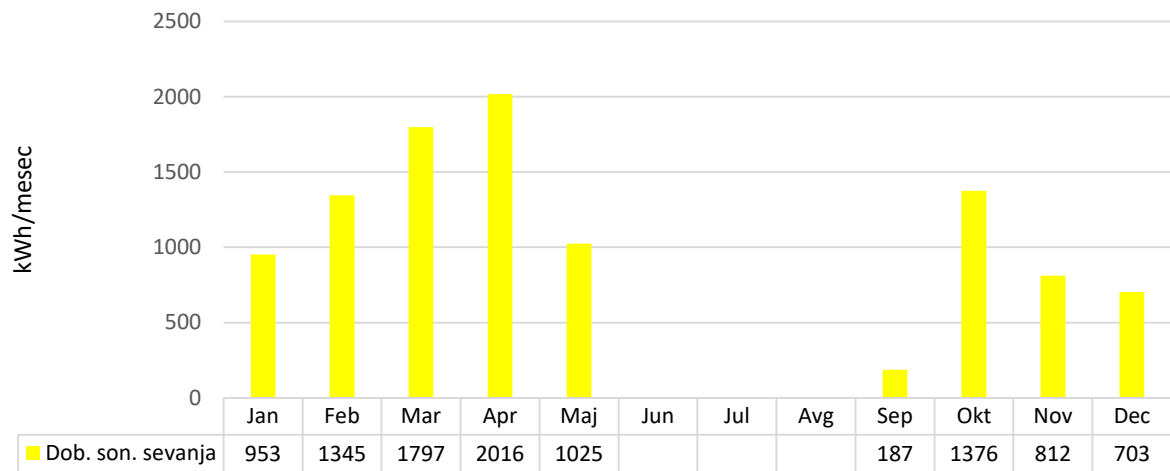
Grafikon 15: Prezračevalne izgube

8.1.3 Toplotni dobitki

Toplotne dobitke na notranje in dobitke zaradi sončnega obsevanja. Notranji dobitki oz. dobitki notranjih virov predstavljajo toploto, ki v prostoru nastaja in njen vir ni ogrevalni sistem – predstavljajo oddajo toplote uporabnikov stavbe, tehničnih naprav, razsvetljave. Dobitki sončnega obsevanja predstavljajo toploto, ki vstopa v prostor zaradi sončnega obsevanja in jih delimo na dobitke sončnega sevanja skozi zastekljene in tudi nezastekljene površine ovojja stavbe.

Grafikon 16: Notranji dobitki

Grafikon 17: Dobitki sončnega sevanja

Toplotni dobitki so ocenjeni v skladu s Tehnično smernico TSG – 1 – 004 : 2010. Prispevki notranjih toplotnih virov pri potrebni toploti za ogrevanje so po poenostavljeni metodi znašajo 4 W/m^2 na enoto uporabne površine.

9 OCENA ENERGETSKO VARČEVALNIH POTENCIALOV

Energetski varčevalni potencial stavbe ocenimo s pomočjo primerjave rabe energije v podobnih stavbah. Za to uporabimo določene kazalnike. Izbrali smo primerjalni kazalnik za javne stavbe: poraba energije na m² neto ogrevane površine – energijsko število.

Povprečna raba toplote v obdobju od 2013-2015 je 91.554 kWh za ogrevanje 720 m² neto površine in pripravo tople sanitarne vode. Kot je bilo opisano v poglavju *Normirana raba toplotne energije* je bila za ovrednotenje ukrepov določena normirana raba energije, ki znaša 95.339 kWh. Energijsko število znaša 132,42 kWh/m² in presega ciljno vrednost za javne stavbe (80 kWh/m²).

9.1 Ovoj stavbe

Toplotna obnova ovoja stavbe predstavlja za investitorja visok strošek, gradbeni ukrepi na ovoju stavbe so namreč povezani z velikimi stroški, kar botruje tudi visokim vračilnim dobam ukrepov. Za zmanjšanje transmisijskih toplotnih izgub je potrebno zmanjšati koeficient toplotne prehodnosti konstrukcijskih elementov ovoja stavbe. To v praksi pomeni toplotno izoliranje fasade, strehe in tal ter prenova stavbnega pohištva z večslojno zasteklitvijo in ustreznimi okvirji.

9.1.1 Investicijski ukrepi na ovoju stavbe – predvideni ukrepi

V skladu z ogledom objekta in preračunom gradbene fizike smo izračunali in ovrednotili ustreznost posameznih konstrukcij glede na njihove toplotne karakteristike. Iz spodnje preglednice je razvidno, da je velik del objekta toplotno neustrezen, energijsko potraten in kot tak potreben temeljite toplotne sanacije. Toplotno neustrezni glede na zahteve PURES so zunanji zidovi, streha, nezamenjano stavbno pohištvo in tla na terenu.

Preglednica 18: Toplotne prehodnosti konstrukcij in primerjava z zahtevami iz PURES-a

Konstrukcija		Toplotna prehodnost		Ustreznost
Okrajšava	Opis	U [W/m²K]	U _{max} [W/m²K]	
Vertikalne površine				
ZZ_01	Zunanji zid - vrtec	0,82	0,28	NE
ZZ_02_parapet	Zunanji zid – parapet	0,5	0,28	NE
ZZ_VP_P	Zunanji zid - večnamenski prostor v podstrehi	0,19	0,28	DA
Streha, tla				
PS_og_01	Poševna streha nad ogrevanim podstrešjem	0,18	0,20	DA
PS_kuh_02	Poševna streha nad ogrevanim podstrešjem	1,13	0,20	NE
RS_pod_01	Ravna streha	1,22	0,20	NE
nepodkletena tla	Tla na terenu	0,39	0,35	NE
podkletena tla	Tla v vkopani kleti	0,33	0,35	DA
St_vk_kl	Stene vkopane kleti	0,5	0,35	NE
Okna, vrata				
O1_zam	Zamenjana okna (PVC)	1,12	1,30	DA
O2_les	Stara lesena okna	2,6	1,30	NE
Vr_01	Lesena vrata	1,3	1,60	DA
Vr_02	Stara lesena vrata	2,8	1,60	NE

Pri sanaciji ovoja stavbe je priporočljivo zamenjavo stavbnega pohištva izvajati hkrati s toplotno sanacijo fasade. Zamenjava oken namreč povzroči dodatne sanacijske ukrepe na stenskih oblogah, ometih, okenskih policah ipd. Priporočamo, da se vsa okna pomaknejo na zunanji rob stene, v kolikor to dopušča obstoječa gradbena konstrukcija, tako da so čim bližje plasti toplotne izolacije (tudi v primeru če se sanacija fasade ne izvaja

istočasno). Priporočeni način vgradnje oken zmanjša vpliv toplotnih mostov in posledično znižuje prehod toplote iz stavbe v okolico.

Sanacija fasade

Glede na obstoječe stanje je razvidno, da so zunanji zidovi neustrezno izolirani. Na obstoječ zid je potrebno namestiti toplotno izolacije debeline 16 cm toplotne prevodnosti 0,035 W/mK.

Sanacija stavbnega pohištva

Del stavbnega pohištva je bil že zamenjan, preostali del ne ustreza zahtevam PURES. Neustrezno stavbno pohištvo je potrebno zamenjati. Okna se zamenja z novimi, toplotne prehodnosti za celo okno $U_w \leq 1,1 \text{ W/m}^2\text{K}$ in zvočne izolacije $R_w \geq 32 \text{ dB}$. Vrata se prav tako zamenja z novimi, s toplotno prehodnostjo za cela vrata $U_w \leq 1,3 \text{ W/m}^2\text{K}$.

Sanacija strehe

Streha je bila v preteklosti že sanirana, a brez dodane toplotne izolacije. Priporoča se namestitev vsaj dodatnih 20 cm toplotne izolacije EPS s toplotno prevodnostjo 0,035 W/mK na predel ravne strehe.

9.1.2 Transmisijske izgube – stanje po izvedbi ukrepov

Preglednica 19: Toplotne karakteristike konstrukcij in primerjava z zahtevami PURES po sanaciji

Konstrukcija		Toplotna prehodnost		Ustreznost
Okrajšava	Opis	U [W/m ² K]	U _{max} [W/m ² K]	
Vertikalne površine				
ZZ_01	Zunanji zid - vrtec	0,17	0,28	DA
ZZ_02_parapet	Zunanji zid – parapet	0,5	0,28	NE
ZZ_VP_P	Zunanji zid - večnamenski prostor v podstrehi	0,19	0,28	DA
Streha, tla				
PS_og_01	Poševna streha nad ogrevanim podstrešjem	0,18	0,20	DA
PS_kuh_02	Poševna streha nad ogrevanim podstrešjem	0,16	0,20	DA
RS_pod_01	Ravna streha	0,13	0,20	DA
nepodkletena tla	Tla na terenu	0,39	0,35	NE
podkletena tla	Tla v vkopani kleti	0,33	0,35	DA
St_vk_kl	Stene vkopane kleti	0,5	0,35	NE
Okna, vrata				
O1_zam	Zamenjana okna (PVC)	1,12	1,30	DA
O2_les	Stara lesena okna – menjava s PVC	1,12	1,30	DA
Vr_01	Lesena vrata	1,3	1,60	DA
Vr_02	Stara lesena vrata – menjava z novimi	1,3	1,60	DA

9.2 Toplota za ogrevanje

Potencial za varčevanje toplote v ogrevalnih sistemih lahko razdelimo na:

- hidravlično uravnoteženje,
- regulacija temperature v posameznih prostorih, ki jo dosežemo s pravilno izbiro in vgradnjo manjkajočih termostatskih ventilov,
- ureditev razdelilnika ogrevanja: vgradnja elektronsko regulirane obtočne črpalke in kvalitetna nastavitve regulacije.

9.2.1 Vgradnja termostatskih ventilov

Pri ogledu vrtca smo opazili, da del radiatorjev sicer nima nameščenih termostatskih ventilov. Z namestitvijo termostatskih ventilov po ogrevalih, kjer jih še ni, bi dosegli optimalne pretoke čez ogrevala, s čimer bi lahko dosegli znatne prihranke pri porabi toplote energije.

9.3 Pregled rabe električne energije

Vrtec za svoje delovanje v zadnjem triletnem obdobju potrebuje povprečno 35.858 kWh električne energije letno ali približno 2.988 kWh električne energije mesečno.

Raba električne energije v stavbi je pogojena z dejavnostjo stavbe, delovnim časom in porabniki, ki se uporabljajo v stavbi. Ocenjujemo, da se velik del električne energije porabi za obratovanje kuhinje, za prezračevanje in hlajenje ter za razsvetljavo.

Na rabo električne energije lahko vplivamo:

- z organizacijskimi ukrepi (redno izklapljanje aparatov, klimatov in razsvetljave),
- z uporabo naprav visokih energijskih razredov (A in B razredi),
- z namestitvijo in uporabo varčnih sijalk in izkoriščanjem dneвне svetlobe,
- z rednim in kakovostnim vzdrževanjem naprav.

Velik del ukrepov na tem področju je organizacijske narave, predvsem pa je potrebno pri nakupu novih naprav pozornost posvetiti energijskemu razredu opreme.

9.3.1 Sanacija razsvetljave

Pomembno je, da se v stavbah uvaja energetska učinkovita razsvetljava, ki porablja manj energije in posledično so tudi obratovalni stroški manjši. S primernimi ukrepi, kot so varčna svetila in upravljanje razsvetljave, lahko prihranimo tudi 50 ali več odstotkov električne energije, hkrati pa tudi znižamo priključno moč. Z zamenjavo obstoječih sistemov za razsvetljavo lahko dosežemo pozitivne učinke na kakovosti razsvetljave, stroških ter delovni storilnosti.

V stavbi vrtca so pretežno vse nameščene svetilke fluorescentne s klasično predstikalno napravo, ki so energetska potratne in bi jih bilo priporočljivo zamenjati. Poleg tega je priporočljiva tudi zamenjava žarnic z žarilno nitko, z energetska varčnimi sijalkami.

Pred sanacijo razsvetljave je potrebno izvesti natančne meritve osvetljenosti in pregled svetilk v skupnih prostorih ter s tem določiti ustreznost razsvetljave oz. pripraviti idejni projekt osvetlitve, ki bo ustrezal specifičnim pogojem vrtca.

10 ORGANIZACIJSKI UKREPI

Brez večjih investicijskih vlaganj, lahko s pravilno osveščenostjo uporabnikov zmanjšamo porabo končne energije celo do 10 %. Uporabnike stavbe je potrebno stalno osveščati o učinkoviti rabi energije, jih izobraziti o pravilnem ravnanju z razsvetljavo, pravilnem načinu prezračevanja, pravilni uporabi senčil, idr. Slaba lastnost teh izobraževanj je, da jih moramo zaradi menjave zaposlenih in otrok ter utrjevanja načel učinkovite rabe energije redno obnavljati.

10.1 Vgradnja sistema ciljnega spremljanja rabe energije

Z vgradnjo sistema ciljnega spremljanja rabe energije je možno spremljanje porabe preko podatkov, ki so zajeti z merilniki, ki se jih namesti na strojno opremo v stavbo. Energetski monitoring omogoča pregled rabe energije za stavbo. Raba energije se lahko spremlja za izbrane energente, ki se porabljajo za delovanje stavbe.

Z meritvami je možno spremljanje rabe energije v realnem času, s čimer se hitreje identificira nelogična odstopanja od predvidene porabe energije.

Uporaba tovrstnih sistemov omogoča prilagajanje obnašanja uporabnikov, s čimer so možni znatni prihranki pri rabi energije, tudi v višini 10%. V primeru obravnavane stavbe so predvideni prihranki toplotne energije v višini 5%.

11 OCENA IZVEDLJIVOSTI INVESTICIJSKIH UKREPOV

11.1 Potrebna investicijska sredstva, možni prihranki energije in čas vračila

11.1.1 Sanacija ovoja stavbe

V skladu z novimi smernicami za pridobitev finančnih sredstev za energetske sanacije, je objekte potrebno sanirati celostno, z usklajeno izvedbo ukrepov učinkovite rabe energije. S tem namenom so v tem poglavju zbrani vsi ukrepi, ki se tičejo sanacije zunanjega ovoja, njihovi posamezni vplivi na zmanjšanje porabe toplotne energije, kakor tudi skupni vpliv vseh izvedenih ukrepov. Učinki ukrepov so ocenjeni na podlagi preračuna gradbene fizike, ki je bil izveden s programom KI Energija 2014.

Toplotna izolacija fasade

Z izvedbo toplotne izolacije fasade, kot je opisano v poglavju 9.1.1, bi dosegli letni prihranek toplotne energije v višini 16.491 kWh ali 1.118 €. Investicija je ocenjena na 28.308 €, vračilna doba je 25,33 let.

Zamenjava neustreznega stavbnega pohištva

Zamenjave je potrebno zunanje stavbno pohištvo, ki ne dosega predpisov PURES. S tem ukrepom bi dosegli 3.025 kWh letnega prihranka pri toplotni energiji, kar bi prineslo prihranke v višini 205 €. Strošek izvedbe ukrepa je ocenjen na 14.025 €, vračilna doba je 68,41 let.

Toplotna izolacija strehe

Z ureditvijo toplotne izolacije strehe so predvideni letni prihranki toplotne energije v velikosti 15.804 kWh. Izvedba tega ukrepa bi prinesla letne prihranke v višini 1.071 €. Investicija je ocenjena na 12.540 €, vračilna doba je 11,71 let.

Celovita energetska sanacija

Z izvedbo ukrepov za sanacijo zunanjega ovoja bi skupaj dosegli 30.274 kWh letnega prihranka toplotne energije, oziroma 44,04%, s čimer bi letno prihranili 2.052 €. Skupna vrednost investicije je ocenjena na 54.873 €, vračilna doba je 26,74 let.

11.1.2 Sanacija razsvetljave

Sanacija razsvetljave bo prinesla prihranke pri porabi električne energije zaradi zamenjave obstoječih fluo sijalk T8 z energijsko varčnejšimi T5 fluo sijalkami z elektronsko predstikalno napravo. Ocenjeni prihranek je 1.922 kWh električne energije oziroma 302 € na leto. Strošek investicije je ocenjen na 7.200 €, vračilna doba je 23,86 let.

11.1.3 Vgradnja termostatskih ventilov

Vgradnja termostatskih ventilov na radiatorje bo prinesla prihranek pri toplotni energiji in omogočila lokalno regulacijo temperature v prostoru. Strošek ukrepa je ocenjen na 1.650 €, skupni letni prihranek je 2.750 kWh oziroma 186 €, enostavna vračilna doba je 8,85 let.

12 VIRI IN LITERATURA

- Energetski zakon (EZ-1, Ur.l. RS, št. 17/14 in 81/15)
- Pravilnik o metodologiji za izdelavo in vsebini energetskega pregleda (Ur. l. RS, št. 41/16)
- Metodologija izvedbe energetskega pregleda, Ljubljana, 2007
- Pravilnik o učinkoviti rabi energije v stavbah (PURES-2, Ur.l. RS, št. 52/2010)
- Tehnična smernica TSG-1-004:2010
- Pravilnik o prezračevanju in klimatizaciji stavb (Ur.l. RS, št. 42/2002, 105/2002)
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Odredbe o zahtevanih izkoristkih za nove toplovodne ogrevalne kotle na tekoče ali plinasto gorivo (Uradni list RS, št. 63/07)
- Pravilnik o metodologiji izdelave in vsebini študije izvedljivosti alternativnih sistemov za oskrbo stavb z energijo (Ur.l. RS, št. 35/2008)
- Pravilnik o metodologiji izdelave in izdaji energetskih izkaznic stavb (Ur.l. RS, št. 77/2009)
- Nacionalni akcijski načrt za energetske učinkovitost 2008-2016 (AN URE)
- Nacionalni akcijski načrt za obnovljive vire energije AN OVE (25% OVE)
- Gradivo EUREM – Predavanje gradbena fizika
- Primerjava kazalnikov porabe energije v stavbah, ZRMK, Trajnostno ravnanje z energijo v občinah, Bistra, 2006
- Energetska učinkovitost stavb (ang. Intense energy efficiency), Intelligent Energy Europe
- Energetska učinkovitost naprav in sistemov, ZRMK, 2012
- Vrste stavb in sistemov, ZRMK, 2012
- Baza podatkov naročnika

PRILOGA 1: Osnovni podatki o stavbi

Objekt:	Vrtec Jelka – enota Palčki
Naslov:	Lavričeva ulica 5a, 1000 Ljubljana
E-pošta:	nada.verbic@vrtec-jelka.si
Telefon:	01 436 90 58

Uporabniki:

Dnevno	zaposleni: 18 otroci: 90
---------------	-----------------------------

Obratovalne ure:

DAN	OD	DO
Ponedeljek:	6.15	17.00
Torek:	6.15	17.00
Sreda:	6.15	17.00
Četrtek:	6.15	17.00
Petek:	6.15	17.00
Sobota:	/	/
Nedelja:	/	/

Podatki o objektu:

	PODATEK
Leto izgradnje	1938
Število etaž	4
Višina nadstropja	10,2 m
tlorisna velikost stavbe na stiku z zemljiščem	326,6 m ²
kvadratura neto	720,4 m ²
prostornina bruto	2.627,1 m ³
prostornina neto	2.101,7 m ³
površina toplotnega ovoja	1.400 m ²
površina fasade	435,5 m ²
površina strehe – tloris (bruto)	326,6 m ²
površina strehe	331,4 m ²
površina zunanjega stavbnega pohištva	90,8 m ²
konstrukcija	opeka
debelina sten	50 cm
debelina izolacije	0 cm
stavbno pohištvo	PVC okna lesena okna

Pregled naprav za ogrevanje in hlajenje

OGREVALNI SISTEM

	PODATEK
Način ogrevanja:	daljinsko ogrevanje
Tip KOTEL:	toplotni odjemalec
Št. ogrevalnih zank:	2
Regulacija	glede na zunanjo temperaturo
Radiatorji:	panelni
Termostatski ventili:	pretežno ne
Daljinski nadzor	ne
Redukcija:	da

SISTEM ZA PRIPRAVO SANITARNE TOPLE VODE

	PODATEK
Tip priprave:	centralno
Vir toplote:	daljinska toplota
Št. hranilnikov:	1
Velikost hranilnika:	1000 l
Temperatura vode	60°C
Daljinski nadzor	ne
Cirkulacijska črpalka:	da
Potrošnik:	kuhinja, sanitarije

PRILOGA 2: Pregled možnih ukrepov zmanjšanja stroškov za energijo

št.	opis ukrepa	možni letni prihranki				investicija €	vračilna doba [let]
		kWh		€			
		TE	EE	TE	EE		
Organizacijski ukrepi							
1	Vgradnja sistema za ciljno spremljanje rabe energije	3.437	0	233	0	2.500	10,73
Investicijski ukrepi							
1	Toplotna izolacija fasade	16.491	0	1.118	0	28.308	25,33
2	Zamenjava neustreznega stavbnega pohištva	3.025	0	205	0	14.025	68,41
3	Toplotna izolacija strehe	15.804	0	1.071	0	12.540	11,71
4	Vgradnja termostatskih ventilov	2.750	0	186	0	1.650	8,85
5	Sanacija razsvetljave	0	1.922	0	302	7.200	23,86

Scenarij 1 – izvedba ukrepov z vračilno dobo krajšo od 6 let			% prihranka od skupne vrednosti
letni prihranek električne energije	/	kWh	/
letni prihranek toplotne energije za ogrevanje	/	kWh	/
letni prihranek vode	/	m ³	/
skupno zmanjšanje emisij CO ₂	/	kg	/
skupno zmanjšanje stroškov na leto	/	€	/
skupni znesek potrebnih investicij	/	€	
povprečni vračilni rok	/	let	

Najkrajša vračilna doba na obravnavanem objektu je 8,85 let in sicer za izvedbo investicijskega ukrepa Vgradnja termostatskih ventilov.

Scenarij 2 – izvedba ukrepov _organizacijski ukrep 1, investicijski ukrep 1,2,3,4			% prihranka od skupne vrednosti
letni prihranek električne energije	0	kWh	0
letni prihranek toplotne energije za ogrevanje	33.659	kWh	35,03
letni prihranek vode	/	m ³	/
skupno zmanjšanje emisij CO ₂	10.771	kg	22,4
skupno zmanjšanje stroškov na leto	2.281	€	18,87
skupni znesek potrebnih investicij	59.023	€	
povprečni vračilni rok	25,87	let	

Scenarij 3 – izvedba ukrepov _organizacijski ukrep 1, investicijski ukrep 1,2,3,4,5			% prihranka od skupne vrednosti
letni prihranek električne energije	1.922	kWh	5,36
letni prihranek toplotne energije za ogrevanje	33.659	kWh	35,30
letni prihranek vode	/	m ³	/
skupno zmanjšanje emisij CO ₂	11.713	kg	24,36
skupno zmanjšanje stroškov na leto	2.583	€	21,36
skupni znesek potrebnih investicij	66.223	€	
povprečni vračilni rok	25,64	let	

PRILOGA 2.1: Organizacijski ukrepi**Naziv ukrepa: Vgradnja sistema za spremljanje porabe energije****OPIS:**

Vzpostavitev energetskega upravljanja objekta ter implementacija merilne opreme (v potrebnem obsegu) s pripadajočo krmilno-komunikacijsko tehnologijo, za spremljanje obratovanja in rabe energije.

Prav tako je na objektu smiselno poskrbeti za redno izklapljanje razsvetljave, aparatov in opreme, kadar niso v uporabi. Določiti osebo, ki zagotovi končno kontrolo v objektu, da se preveri obratovanje oz. izklop naprav in opreme ob koncu delovnega časa. Zagotoviti ustrezno, predvsem pa periodično vzdrževanje naprav in opreme.

Pravilno izvajanje ogrevanja, hlajenja in prezračevanja objekta z namenom varčevanja z energijo in zagotavljanja zdravega in udobnega notranjega okolja. Izvajanje periodičnih izobraževanj z namenom dviga energetske pismenosti.

Predpostavljeno zmanjšanje rabe energije za ogrevanje:

3.437 kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe energije za ogrevanje:

233 €

Predpostavljeno zmanjšanje rabe električne energije:

/ kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe električne energije:

/ €

Predpostavljeno skupno zmanjšanje stroška energije:

233 €

*v zgornji preglednici so navedene letne vrednosti

Specifikacija stroškov: material, storitev					
poz	delitev po postavkah	enota	kol	cena	Investicija (€ brez DDV)
1	Vgradnja sistema za spremljanje porabe energije	kos	1	2.500	2.500
Skupaj:					2.500

Vračilna doba:

10,73 let

Terminski plan uvajanja v mesecih:

☒ 0 – 3

☐ 3 – 6

☐ 6 – 12

☐ 12 – 24

Težavnost (nizka, srednja, visoka):

NIZKA

Tveganje (nizko, srednje, visoko):

NIZKO

PRILOGA 2.2: Investicijski ukrepi**Naziv ukrepa: Celovita energetska prenova stavbe (izvedba investicijskih ukrepov 1,2,3)****OPIS:**

V sklop celovite energetske prenove je predvidena toplotna izolacija fasade, zamenjava nezamenjanega stavbnega pohištva in toplotna izolacija strehe.

Ukrep je preračunan glede na predlagan scenarij v poglavju 11.1.1. Z izvedbo ukrepov elementi zadostujejo zahtevam PURES.

Natančnejši popis cen in sklopov se nahaja v prilogi 3.

Predpostavljeno zmanjšanje rabe energije za ogrevanje:

30.274 kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe energije za ogrevanje:

2.052 €

Predpostavljeno zmanjšanje rabe električne energije:

/ kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe električne energije:

/ €

Predpostavljeno skupno zmanjšanje stroška energije:

2.052 €

*v zgornji preglednici so navedene letne vrednosti

Specifikacija stroškov: material, storitev					
poz	delitev po postavkah	enota	kol	cena	Investicija (€ brez DDV)
1	Toplotna izolacija fasade	m ²	435,5	65€/m ²	28.308
2	Zamenjava neustreznega stavbnega pohištva	m ²	42,4	330€/ m ²	14.025
3	Toplotna izolacija strehe	m ²	258,3	50€/ m ²	12.540
Skupaj:			54.873		

Vračilna doba:

26,74 let

Terminski plan uvajanja v mesecih:

☐ 0 – 3

☒ 3 – 6

☐ 6 – 12

☐ 12 – 24

Težavnost (nizka, srednja, visoka):

SREDNJA

Tveganje (nizko, srednje, visoko):

SREDNJE

Naziv ukrepa: Vgradnja termostatskih ventilov**OPIS:**

Ogrevanje se izvaja z nameščenimi radiatorji, ki nimajo nameščenih termostatskih ventilov.

Znotraj ukrepa se predlaga tehnične rešitve hidravličnega uravnoveženja ogrevalnega sistema (ustrezna razdelitev pretoka grelna vode skozi posamezna ogrevala in veje ogrevalnega sistema).

Predpostavljeno zmanjšanje rabe energije za ogrevanje:

2.750 kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe energije za ogrevanje:

186 €

Predpostavljeno zmanjšanje rabe električne energije:

/ kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe električne energije:

/ €

Predpostavljeno skupno zmanjšanje stroška energije:

186 €

*v zgornji preglednici so navedene letne vrednosti

Specifikacija stroškov: material, storitev					
poz	delitev po postavkah	enota	kol	cena	Investicija (€ brez DDV)
1	Vgradnja termostatskih ventilov, hidravlično uravnoveženje	kos	10	65 €/kos	1.650
Skupaj:			1.650		

Vračilna doba:

8,85 leta

Terminski plan uvajanja v mesecih:

☐ 0 – 3

☒ 3 – 6

☐ 6 – 12

☐ 12 – 24

Težavnost (nizka, srednja, visoka):

SREDNJA

Tveganje (nizko, srednje, visoko):

SREDNJE

Naziv ukrepa: Sanacija razsvetljave**OPIS:**

Ukrep sanacije razsvetljave predvideva zamenjavo obstoječih fluo sijalk T8 z energetsko varčnejšimi T5 fluo sijalkami z elektronsko predstikalno napravo.

Predpostavljeno zmanjšanje rabe energije za ogrevanje:

/ kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe energije za ogrevanje:

/ €

Predpostavljeno zmanjšanje rabe električne energije:

1.922 kWh

Predpostavljeno zmanjšanje stroška rabe električne energije:

302 €

Predpostavljeno skupno zmanjšanje stroška energije:

302 €

*v zgornji preglednici so navedene letne vrednosti

Specifikacija stroškov: material, storitev					
poz	delitev po postavkah	enota	kol	cena	Investicija (€ brez DDV)
1	Zamenjava obstoječih fluo sijalk T8 z energetsko varčnejšimi T5 fluo sijalkami	kos	60	120 €/kos	7.200
Skupaj:			7.200		

Vračilna doba:

23,86 let

Terminski plan uvajanja v mesecih:

☐ 0 – 3

☒ 3 – 6

☐ 6 – 12

☐ 12 – 24

Težavnost (nizka, srednja, visoka):

NIZKA

Tveganje (nizko, srednje, visoko):

NIZKO

PRILOGA 3: Grobi opis sklopov sanacije zunanjega ovoja

Sklop	Obstoječe stanje	Predvideni ukrepi	Količina	Vrednost ukrepov (€ brez DDV)	Opomba
Streha					
1	Streha	namestitev vsaj 20 cm toplotne izolacije na streho	258,3 m ²	12.540	
Fasada					
2	Fasada	namestitev vsaj 16 cm toplotne izolacije na zunanje zidove tp = 0,035 W/mK	435,5 m ²	28.308	
Stavbno pohištvo					
3	Stavbno pohištvo	Zamenjava st. pohištva s PVC okni U=1,15W/m ² K in vrati U=1,25W/m ² K	42,4 m ²	14.025	
SKUPAJ ENERGETSKA SANACIJA				54.873 €	

PRILOGA 4: Gradbena fizika